

บทที่ 5

ผลการศึกษา

บทนี้ เป็นการนำเสนอผลการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งการอธิบายผลการศึกษิตตามการประเมินทั้ง 3 เกณฑ์ คือ (1) เกณฑ์ด้านกระบวนการบริหารจัดการ (2) เกณฑ์ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง และ (3) เกณฑ์การพัฒนาที่ยั่งยืน และการวิเคราะห์ร่วมระหว่างเกณฑ์ทั้ง 3 ด้าน

ผลการศึกษา ของแต่ละเกณฑ์จะเสนอแยกเป็นองค์ประกอบ โดยพิจารณาจากคะแนนประเมินตนเองเฉลี่ยรายกลุ่ม/สหกรณ์ และคะแนนประเมินตนเองเฉลี่ยรายระบบการผลิต เทียบกับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในองค์ประกอบนั้นๆ (ซึ่งต่อไปจะเรียกคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบ) โดยจะพิจารณา 2 นัยยะ คือ (1) พิจารณาระดับคะแนน (มากกว่า / น้อยกว่า) เทียบกับคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบ เพื่อแสดงผลของกลุ่มตัวอย่างนั้นๆ เมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และนัยยะที่ (2) คือ พิจารณาคะแนนประเมินตนเองเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเทียบกับเกณฑ์ระดับการปฏิบัติเพื่ออธิบายว่ากลุ่มตัวอย่างประเมินว่าตนเองมีการปฏิบัติในองค์ประกอบนั้น ณ ระดับใด โดยแบ่งช่วงชั้นการอธิบายผลเป็น 5 ระดับ ได้แก่

| | |
|-------------|--------------|
| 5.00 – 4.50 | ดีมาก |
| 4.49 – 3.50 | ดี |
| 3.49 – 2.50 | ปานกลาง |
| 2.49 – 1.50 | พอใช้ |
| 1.49 – 0.00 | ต้องปรับปรุง |

ผลการศึกษาเป็นดังต่อไปนี้

5.1 ผลการประเมินตนเองตามเกณฑ์กระบวนการบริหารจัดการ

ในหัวข้อนี้ได้อธิบายผลของการประเมินตนเองในเกณฑ์กระบวนการบริหารจัดการทั้ง 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การบริหารจัดการองค์กร (2) การบริหารจัดการการตลาด (3) การบริหาร

จัดการการเงิน (4) การบริหารการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และเทคนิคการผลิต (5) การบริหารการจ้างงาน (6) การบริหารวัตถุดิบ และ (7) การบริหารสวัสดิการชุมชน

ในเกณฑ์นี้ นั่น องค์ประกอบการบริหารจัดการองค์กรมีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบสูงที่สุด รองลงมาได้แก่การบริหารการเงิน และการบริหารวัตถุดิบตามลำดับ โดยคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบมีคะแนนอยู่ในระดับ ปานกลาง – พอใช้ หรือกลุ่มตัวอย่างมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง – พอใช้ เท่านั้น

รายละเอียดผลการประเมินตนเองตามเกณฑ์กระบวนการบริหารจัดการทั้ง 7 องค์ประกอบเป็น ดังต่อไปนี้

5.1.1 การบริหารจัดการองค์กร

องค์ประกอบการบริหารจัดการองค์กร ประกอบไปด้วยคำถามย่อยด้านบริหารองค์กรรวม 16 ข้อด้วยกัน การปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการบริหารจัดการองค์กรมีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 3.28 ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิบัติในระดับปานกลาง (ตารางที่ 5.1) เมื่อพิจารณาโดยใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเป็นเกณฑ์พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินตนเองเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (มากกว่า 3.28) จำนวน 10 กลุ่ม โดยตัวอย่างของสหกรณ์โคนมมีคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยทั้ง 3 สหกรณ์ กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตอาหารแปรรูปพื้นบ้าน หัตถกรรมพื้นบ้าน และข้าว ระบบละ 2 กลุ่ม และลำไย 1 กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนการประเมินตนเองสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก (4.63) รองลงมาได้แก่กลุ่มกระดาศบ้านดงป่าซาง (4.56) และสหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ (4.38) ซึ่งทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์โคนมมีกรอบโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนอยู่แล้ว และกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนการประเมินตนเองต่ำที่สุด ได้แก่กลุ่มลำไยบ้านแคว (1.81)

เมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติด้านการบริหารจัดการองค์กร พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนสูงสุด 2 อันดับแรก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดีมาก” ที่เหลือ มีการปฏิบัติในระดับ “ดี” 6 กลุ่ม ระดับ “ปานกลาง” 6 กลุ่ม และ “พอใช้” 4 กลุ่ม สาเหตุที่กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก และกลุ่มกระดาศบ้านดงป่าซาง มีคะแนนในระดับดีมากนั้น เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีโครงสร้างองค์กรชัดเจน และกลุ่มมีความเห็นว่าสมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับการทำงาน

ภายในองค์กรและผลตอบแทน สมาชิกมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรจากภายในกลุ่มเป็นอย่างดี และมีการจ่ายเงินปันผลแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 5.1 การประเมินตนเองด้านการบริหารจัดการองค์กรรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| อาหาร | กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก | 4.63 | ดีมาก |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 4.56 | ดีมาก |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 4.38 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 4.38 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 4.13 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 3.75 | ดี |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 3.75 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 3.69 | ดี |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 3.44 | ปานกลาง |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 3.31 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 3.00 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางค่า | 2.81 | ปานกลาง |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 2.75 | ปานกลาง |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 2.69 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 2.63 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 2.31 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 2.19 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 2.19 | พอใช้ |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 1.81 | พอใช้ |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 3.28 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 10 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

เมื่อพิจารณาตามระบบการผลิตพบว่า ระบบการผลิตโคนมผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยทุกกลุ่ม โดย ทั้ง 3 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี ในขณะที่ระบบการผลิตส้มไม่มีกลุ่ม/สหกรณ์ใดผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เพิ่งเริ่มดำเนินการและกิจกรรมที่มีการดำเนินการ

ร่วมกันส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในด้านการผลิต และการตลาด ทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมการของกลุ่ม/สหกรณ์น้อย

ทั้งนี้เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยของแต่ละระบบมาพิจารณาพบว่า คะแนนเฉลี่ยของระบบการผลิตพืช (ส้ม ข้าว และลำไย) ไม่มีระบบการผลิตใดผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง – พอใช้ เท่านั้น เนื่องจากมีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มน้อย ยังไม่มีแผนองค์กรเป็นลายลักษณ์อักษรและนำไปใช้จริง อีกทั้งไม่มีผลประกอบการร่วมกัน จึงไม่มีการจัดสรรผลกำไรแก่สมาชิก สำหรับระบบการผลิตอาหารแปรรูป 2 กลุ่มที่ผ่านเกณฑ์เป็นกลุ่มชุมชน อีก 2 กลุ่มที่เหลือเป็นกลุ่มเหมือนกิจการรายเดี่ยว ซึ่งสมาชิกมีบทบาทในการร่วมกำหนดกฎระเบียบน้อยและมีการกระจายผลตอบแทนต่ำ (ตารางที่ 5.2)

ตารางที่ 5.2 การประเมินตนเองด้านการบริหารจัดการองค์กรรายระบบการผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|-----------------------|-------------|---------------------------|
| โคนม | 4.17 | ดี |
| หัตถกรรม | 3.83 | ดี |
| อาหารแปรรูป | 3.77 | ดี |
| ข้าว | 3.02 | ปานกลาง |
| ลำไย | 2.75 | ปานกลาง |
| ส้ม | 2.38 | พอใช้ |
| คะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบ | 3.28 | ปานกลาง |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.1.2 การบริหารจัดการการตลาด

องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการการตลาด ประกอบไปด้วยคำถามย่อยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการตลาดรวม 14 คำถาม โดยมีคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบเท่ากับ 2.65 หรือกลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยมีการปฏิบัติด้านการบริหารจัดการการตลาดอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินตนเองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยทั้งสิ้น 10 กลุ่ม โดยสหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.29 โดยในองค์ประกอบนี้ระดับการปฏิบัติมีการกระจายตัวอยู่ในช่วง “ดี – ต้องปรับปรุง” แบ่งเป็นการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” 5 กลุ่ม “ปานกลาง” 6 กลุ่ม “พอใช้” 4 กลุ่ม และ “ต้องปรับปรุง” 4 กลุ่ม (ตารางที่ 5.3)

ตารางที่ 5.3 การประเมินตนเองด้านการบริหารจัดการตลาดรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโสง | 4.29 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก | 4.29 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 4.07 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 3.86 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 3.79 | ดี |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 3.43 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 3.43 | ปานกลาง |
| สั้ม | กลุ่มสั้มศรีเมืองฝาง | 3.29 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 3.21 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 2.93 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางค่า | 2.57 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 2.36 | พอใช้ |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 2.29 | พอใช้ |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 2.07 | พอใช้ |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 1.86 | พอใช้ |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 1.14 | ต้องปรับปรุง |
| สั้ม | กลุ่มสั้มบ้านสันมะม่วง | 0.71 | ต้องปรับปรุง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 0.64 | ต้องปรับปรุง |
| สั้ม | กลุ่มสั้มสีทอง | 0.14 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 2.65 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 10 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายระบบการผลิต (ตารางที่ 5.4) พบว่าเป็นไปในทำนองเดียวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการองค์กร กล่าวคือระบบการผลิตพืช ทั้งข้าว สั้ม และลำไย ไม่ผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย แต่ระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชน และ โคนม ผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยทั้งสามระบบ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาร่วมกับข้อมูลพื้นฐานจะเห็นว่าระบบการผลิตพืช แม้ว่าจะมีเป้าหมายการรวมกันเพื่อการตลาด แต่ในทางปฏิบัติยังไม่มีกิจกรรมด้านการตลาดร่วมกัน ยังคงเป็นต่างคนต่างผลิตต่างขายจึงประเมินตนเองต่ำกว่าระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชนและ โคนมซึ่งมีกิจกรรมเพื่อการค้าอย่างชัดเจน ยกเว้นสหกรณ์โคนมแม่วาง ที่ประเมินตนเองในระดับพอใช้(1.50)

เนื่องจากเห็นว่ามิแหล่งข้อมูลในการจัดจำหน่ายสินค้าน้อย ไม่มีการส่งเสริมการขายให้แก่ลูกค้า ไม่มีการหาช่องทางการตลาดใหม่ๆ ยังเป็นตลาดเชิงรับ ขาดการวางแผนการตลาดอย่างเป็นรูปธรรม และนำไปใช้จริง และสมาชิกไม่เกิดการเรียนรู้การบริหารการตลาดทั้งภายในสหกรณ์และจากภายนอกสหกรณ์

กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชนเกือบทั้งหมดมีการกระจายตัวในการปฏิบัติตั้งแต่ดีถึงปานกลาง ยกเว้นเพียงกลุ่มเดียวที่ประเมินตนเองในระดับพอใช้ คือข้าวแต่นำพันธ์ เนื่องจากกลุ่มเห็นว่ายังทำตลาดแบบตั้งรับอยู่ ไม่มีการทำตลาดเชิงรุก และมีไม่แผนการตลาดอย่างเป็นรูปธรรม

กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตลำไยไม่มีกลุ่มใดผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย เนื่องจากไม่มีการกิจกรรมด้านการตลาดร่วมกัน การปฏิบัติของคณะกรรมการยังไม่สอดคล้องกับหน้าที่ที่กำหนดไว้ 2 ใน 3 กลุ่ม ไม่เกิดการเรียนรู้ด้านการบริหารการตลาดทั้งภายในกลุ่มเองและจากภายนอกกลุ่ม มีแหล่งข้อมูลในการจัดจำหน่ายสินค้าน้อย อีกทั้งไม่มีแผนการตลาดอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรและนำไปใช้จริงได้

ตารางที่ 5.4 การประเมินตนเองด้านการบริหารจัดการตลาดรายระบบการผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|------------------------|-------------|---------------------------|
| โคนม | 3.79 | ดี |
| อาหารแปรรูป | 3.67 | ดี |
| หัตถกรรม | 3.36 | ปานกลาง |
| ข้าว | 2.31 | พอใช้ |
| ลำไย | 1.52 | พอใช้ |
| ส้ม | 1.38 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยของค้ประกอบ | 2.65 | ปานกลาง |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.1.3 การบริหารจัดการการเงิน

องค์ประกอบการบริหารจัดการการเงิน มีจำนวนคำถามย่อยรวม 17 ข้อคำถาม โดยมีคะแนนเฉลี่ยของค้ประกอบเท่ากับ 2.90 หรือการปฏิบัติโดยเฉลี่ยด้านการบริหารการเงินของกลุ่ม

ตัวอย่างทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มมากกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบจำนวน 11 กลุ่ม

ตารางที่ 5.5 การประเมินตนเองด้านการบริหารจัดการเงินรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 4.24 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 4.06 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 4.06 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก | 4.00 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 3.88 | ดี |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 3.53 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 3.41 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 3.12 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่น้ำอำพัน | 3.06 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 3.00 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่น้ำเกาะคา | 2.94 | ปานกลาง |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 2.88 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 2.59 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ | 2.59 | ปานกลาง |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 2.41 | พอใช้ |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 2.29 | พอใช้ |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 1.71 | พอใช้ |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 1.06 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 0.18 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 2.90 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 11 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

เมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติจากคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม พบว่ามีกลุ่มที่มีการปฏิบัติในระดับ “ดี” 6 กลุ่ม ระดับ “ปานกลาง” 8 กลุ่ม “พอใช้” 3 กลุ่ม และ “ต้องปรับปรุง” 2 กลุ่ม

กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนสูงสุด 2 อันดับแรกเป็นกลุ่มตัวอย่างของระบบการผลิตโคนม คือ สหกรณ์โคนมแม่วาง ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 รองลงมาได้แก่สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ (4.06) โดยมีกลุ่มทอผ้าไทลื้อบ้านเฮียมีคะแนนเฉลี่ยที่เท่ากัน

เมื่อพิจารณาแยกรายระบบการผลิตพบว่าในองค์ประกอบการบริหารจัดการด้านการเงินเป็นไปในทำนองเดียวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการองค์กร และการตลาด คือ ระบบการผลิตที่มีคะแนนเฉลี่ยของระบบมากกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยคือระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชน และ โคนม ส่วนระบบการผลิตพืชมีคะแนนเฉลี่ยของระบบไม่ผ่านเกณฑ์ทั้งสามผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้เนื่องมาจากระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชนและโคนมมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม มีการร่วมหุ้นลงทุนร่วมกัน มีการจัดทำบัญชี ในบางกลุ่มตัวอย่างมีผลประกอบการที่สามารถจ่ายเงินปันผลแก่สมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างในระบบผลิตพืชไม่มีการดำเนินกิจกรรมด้านการค้าร่วมกัน บางกลุ่มยังไม่มีการลงทุน จึงทำให้คะแนนการประเมินตนเองต่ำ (ตารางที่ 5.6)

ตารางที่ 5.6 การประเมินตนเองด้านการบริหารจัดการเงินรายระบบผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|--------------------------|-------------|---------------------------|
| ส้ม | 1.82 | พอใช้ |
| ข้าว | 1.98 | พอใช้ |
| โคนม | 3.90 | ดี |
| อาหารแปรรูป | 3.61 | ดี |
| หัตถกรรม | 3.26 | ปานกลาง |
| ลำไย | 2.75 | ปานกลาง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | 2.90 | ปานกลาง |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.1.4 การบริหารการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และเทคนิคการผลิต

ในองค์ประกอบนี้ประกอบไปด้วยคำถามย่อยรวม 38 คำถาม ครอบคลุมประเด็นสำคัญของการบริหารการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และเทคนิคการผลิต โดยคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบเท่ากับ 2.62 โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบทั้งหมด 11 กลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มในระบบการผลิตลำไย ซึ่งกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดได้แก่กลุ่มต้นผึ้ง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 รองลงมาได้แก่กลุ่มทอผ้าไทลื้อ

บ้านเฮี้ย (3.73) และกลุ่มแม่บ้านเยาวชนผู้สูงอายุพัฒนาหัตถกรรมบ้านดงป่าซาง (3.70) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างพบว่าโดยเฉลี่ยมีการปฏิบัติในองค์ประกอบนี้อยู่ระดับ “ปานกลาง” แบ่งเป็นกลุ่มที่ปฏิบัติในระดับ “ดี” จำนวน 3 กลุ่ม ส่วนใหญ่ (10 ใน 19 กลุ่ม) มีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง” ปฏิบัติในระดับ “พอใช้” 4 กลุ่ม และ “ต้องปรับปรุง” จำนวน 2 กลุ่ม

ตารางที่ 5.7 การประเมินตนเองด้านการบริหารจัดการผลิตรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 3.97 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 3.73 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 3.70 | ดี |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 3.35 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 3.22 | ปานกลาง |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 3.19 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 3.13 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 3.11 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ | 2.95 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 2.97 | ปานกลาง |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟจินบ้านกอก | 2.82 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 2.61 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 2.59 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 2.46 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 2.11 | พอใช้ |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 2.00 | พอใช้ |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 1.63 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 0.38 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านต้นมะม่วง | 0.00 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 2.63 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 11 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

ข้อสังเกตคือกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตโคนมประเมินตนเองในองค์ประกอบนี้ในระดับปานกลางถึงพอใช้ ซึ่งต่ำกว่าองค์ประกอบที่ผ่านมา คือการบริหารจัดการองค์กร การตลาด และการเงิน ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าผลิตภัณฑ์ของตนมีเพียงน้ำนมเป็นผลิตภัณฑ์เดียวและไม่ได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในด้านต่างๆ หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่

กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตส้มมีคะแนนเฉลี่ยกลุ่มต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบทั้งสามกลุ่ม เนื่องมาจากกลุ่มเห็นว่ากลุ่มแทบจะไม่มีกิจกรรมการผลิตร่วมกัน เป็นต่างคนต่างผลิต จึงประเมินตนเองในคะแนนที่ต่ำ

เมื่อพิจารณาแยกตามรายระบบการผลิต พบว่า คะแนนเฉลี่ยระบบการผลิตอยู่ในช่วง ปานกลาง – ต้องปรับปรุง เท่านั้น ระบบการผลิตที่มีคะแนนเฉลี่ยระบบสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบมี 3 ระบบคือระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชนทั้งหัตถกรรมพื้นบ้าน และอาหารแปรรูปพื้นบ้าน และระบบการผลิตลำไย สำหรับระบบที่มีคะแนนเฉลี่ยระบบน้อยที่สุดได้แก่ระบบการผลิตส้ม

อีกหนึ่งข้อสังเกตคือระบบการผลิตลำไย ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยทั้งด้านการบริหารองค์กร การตลาด และการเงิน กลับมีคะแนนผ่านเกณฑ์ในการบริหารจัดการการผลิต โดยกลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองในคะแนนสูงในด้านการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีการผลิต และหมั่นศึกษาหาความรู้และพัฒนาในด้านการผลิต ผลิตภัณฑ์และเทคนิคการผลิตเป็นอย่างดี (ตารางที่ 5.8)

ตารางที่ 5.8 การประเมินตนเองด้านการบริหารจัดการผลิตรายระบบผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|-----------------------|-------------|---------------------------|
| หัตถกรรม | 3.46 | ปานกลาง |
| อาหารแปรรูป | 3.31 | ปานกลางใหม่ |
| ลำไย | 3.22 | ปานกลาง |
| โคนม | 2.76 | ปานกลาง |
| ข้าว | 2.20 | พอใช้ |
| ส้ม | 0.83 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบ | 2.63 | ปานกลาง |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.1.5 การบริหารการจ้างงาน

ในองค์ประกอบการบริหารการจ้างงานประกอบด้วยคำถามย่อย รวม 18 คำถาม ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง 12 กลุ่ม ที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ (2.35) ซึ่งอธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติในการบริหารการจ้างงานโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ “พอใช้” เท่านั้น และระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 4 องค์ประกอบที่ผ่านมาตั้งจะเห็นได้จากระดับการปฏิบัติพอใช้ถึงต้องปรับปรุงมีจำนวน 9 กลุ่ม โดย 3 ใน 9 กลุ่ม มีคะแนนเป็น 0 เพราะไม่มีกิจกรรมการผลิตร่วมกัน

ตารางที่ 5.9 การประเมินตนเองด้านการบริหารการจ้างงานรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 4.00 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาดสาบ้านดงป่าซาง | 3.82 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 3.76 | ดี |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 3.65 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 3.41 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 3.29 | ปานกลาง |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 3.12 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 3.12 | ปานกลาง |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก | 3.12 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 3.06 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 2.76 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางค่า | 2.47 | พอใช้ |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 1.59 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 1.53 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 1.06 | ต้องปรับปรุง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 0.88 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 0.00 | ต้องปรับปรุง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 0.00 | ต้องปรับปรุง |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 0.00 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 2.35 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 12 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

กลุ่ม/สหกรณ์ที่ผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชน และ โคนม ซึ่งผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยทุกกลุ่ม โดยกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดได้แก่กลุ่มต้นผึ้ง มีคะแนนเฉลี่ย 4.00 รองลงมาได้แก่กลุ่มฯ ดงป่าซาง (3.82) และสหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ (3.76) โดยระดับการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างที่องค์ประกอบมีการกระจายตัวในระดับ “ดี” 4 กลุ่ม ระดับ “ปานกลาง” 4 กลุ่ม และระดับ “พอใช้” 3 กลุ่ม และ “ต้องปรับปรุง” 5 กลุ่ม (ตารางที่ 5.9)

เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายระบบการผลิต จะเห็นว่า ระบบการผลิตพืชคือ ส้ม ข้าว และลำไย มีคะแนนเฉลี่ยไม่ผ่านเกณฑ์ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่ม/สหกรณ์ในระบบการผลิตพืช ไม่มีกิจกรรมการผลิตร่วมกันเหมือนระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชน และ โคนม (ตารางที่ 5.10)

ตารางที่ 5.10 การประเมินตนเองด้านการบริหารการจ้างงานรายระบบผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|--------------------------|-------------|---------------------------|
| อาหารแปรรูป | 3.59 | ดี |
| โคนม | 3.39 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | 3.23 | ปานกลาง |
| ลำไย | 1.45 | ต้องปรับปรุง |
| ข้าว | 1.33 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | 0.86 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | 2.35 | พอใช้ |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.1.6 การบริหารจัดการวัตถุดิบ

องค์ประกอบนี้มีค่าถ่วงน้ำหนักที่เป็นประเด็นสำคัญด้านการบริหารจัดการวัตถุดิบรวม 16 ข้อด้วยกัน โดยคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบเท่ากับ 2.67 ซึ่งอธิบายถึงการปฏิบัติโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างว่าอยู่ในระดับ “พอใช้” เช่นเดียวกับด้านการบริหารการจ้างงาน โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านเกณฑ์ทั้งสิ้น 13 กลุ่ม โดยกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ กลุ่มต้นผึ้ง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 มีการปฏิบัติในระดับดี และเป็นเพียงกลุ่มตัวอย่างเดียวที่มีการปฏิบัติในระดับดี โดยกลุ่มต้นผึ้งประเมินตนเองในระดับที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอื่น โดยเห็นว่าตนเองมีการปฏิบัติที่ดีในการคัดเลือกวัตถุดิบ ตรวจสอบวัตถุดิบสม่ำเสมอ จัดการเศษวัสดุ/วัตถุดิบอย่างเหมาะสม อีกทั้งคุณภาพของ

วัตถุดิบในชุมชนตรงกับความต้องการของกลุ่ม และซื้อวัตถุดิบด้วยเงินสดหรือชำระเงินตรงเวลา (ตารางที่ 5.11)

ตารางที่ 5.11 การประเมินตนเองด้านการบริหารจัดการวัตถุดิบรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 4.44 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 4.38 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 4.31 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก | 4.25 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 3.56 | ดี |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 3.44 | พอใช้ |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 4.38 | ดี |
| อาหาร | ข้าวแต่น้ำอำพัน | 3.19 | พอใช้ |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 2.88 | ต้องปรับปรุง |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 2.84 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 2.81 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 2.75 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 2.69 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่น้ำเกาะคา | 2.25 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 1.88 | พอใช้ |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ | 1.63 | ปานกลาง |
| สั้ม | กลุ่มสั้มศรีเมืองฝาง | 0.00 | ต้องปรับปรุง |
| สั้ม | กลุ่มสั้มบ้านสันมะม่วง | 0.00 | ต้องปรับปรุง |
| สั้ม | กลุ่มสั้มสีทอง | 0.00 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 2.72 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 13 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

สังเกตได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยมีระดับการปฏิบัติในระดับ ปานกลาง 11 กลุ่ม จาก 13 กลุ่มที่ผ่านเกณฑ์ อย่างไรก็ตามระบบการผลิตโคนมก็ยังคงเป็นกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระบบอื่นๆ ในระดับปานกลางด้วยกัน

เมื่อพิจารณากลุ่มเป็นรายระบบผลิต จะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตอาหารแปรรูป 3 ใน 4 กลุ่ม อยู่ในระดับดี – ปานกลาง แต่ข้าวแต่นगेเคามีการปฏิบัติในระดับพอใช้ โดยกลุ่มประเมินตนเองว่าวัตถุดิบหลักของกลุ่มนำเข้ามาจากภายนอกชุมชน (ต่างอำเภอและต่างจังหวัด) โดยไม่มีวัตถุดิบที่มาจากสมาชิกเลย อีกทั้งไม่มีการส่งเสริมให้มีการผลิตในชุมชนอีกด้วย ซึ่งเป็นเหตุผลเดียวกันกับการประเมินตนเองของกลุ่มในระบบการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีคะแนนเฉลี่ยของระบบในองค์ประกอบนี้ต่ำกว่าองค์ประกอบอื่นๆ ที่ผ่านมา

เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายระบบการผลิต จะเห็นว่า ระบบการผลิตโคนมมีคะแนนเฉลี่ยของระบบสูงสุด รองลงมาได้แก่ระบบการผลิตอาหารแปรรูปพื้นบ้าน และถ้ำไย ซึ่งวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลพื้นฐาน จึงพบว่าเนื่องจากในระบบดังกล่าวมีการจัดหาวัตถุดิบร่วมกัน โดยเฉพาะสหกรณ์โคนมมีบริการวัตถุดิบประเภทยาและอาหารสัตว์ให้แก่สมาชิก ในขณะที่กลุ่มส้มซึ่งนอกจากไม่มีกิจกรรมการผลิตร่วมกันแล้วยังไม่มีการรวมกันเพื่อจัดหาวัตถุดิบด้วย ยังคงเป็นแบบต่างคนต่างจัดหาต่างผลิต จึงทำให้ไม่มีคะแนนในองค์ประกอบนี้ (ตารางที่ 5.12)

ตารางที่ 5.12 การประเมินตนเองด้านการบริหารจัดการวัตถุดิบรายระบบผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|--------------------------|-------------|---------------------------|
| โคนม | 4.38 | ดี |
| อาหารแปรรูป | 3.63 | ดี |
| ข้าว | 2.80 | ปานกลาง |
| ถ้ำไย | 2.73 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | 2.63 | ปานกลาง |
| ส้ม | 0.00 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | 2.72 | ปานกลาง |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.1.7 การบริหารสวัสดิการชุมชน

องค์ประกอบนี้มีคำถามย่อยรวม 12 ข้อ โดยคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบการบริหารสวัสดิการชุมชนเท่ากับ 2.18 ซึ่งอยู่มีการปฏิบัติในระดับพอใช้เท่านั้น โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านเกณฑ์ทั้งสิ้น 9 กลุ่ม โดยกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ กลุ่มกระดาศษาบ้านดงป่าซาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ทั้งนี้ผลการประเมินแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติในระดับดี 4 กลุ่ม ปานกลาง 4 กลุ่ม พอใช้ 6 กลุ่ม และต้องปรับปรุง 5 กลุ่ม

กลุ่มกระดาศชาวบ้านดงป่าซาง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีคะแนนประเมินตนเองสูงที่สุดนั้น เห็นว่า เรื่องการจัดสรรสวัสดิการแก่ชุมชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและมีความจำเป็น โดยมีการจัดสรรสวัสดิการของกลุ่มแก่ชุมชนอย่างเหมาะสมในหลายด้าน ทั้งด้านการเพิ่มขีดความสามารถด้านความรู้ การสร้างความรักความสามัคคีในชุมชน มีสวัสดิการแก่ผู้ด้อยโอกาสในชุมชน และมีสวัสดิการแก่แรงงานจ้างเป็นอย่างดี

ตารางที่ 5.13 การประเมินตนเองด้านการบริหารสวัสดิการรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาศชาวบ้านดงป่าซาง | 4.25 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 3.92 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 3.75 | ดี |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 3.67 | ดี |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 3.17 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 3.17 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 3.08 | ปานกลาง |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 2.75 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 2.25 | พอใช้ |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 2.17 | พอใช้ |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 2.00 | พอใช้ |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟจีนบ้านกอก | 2.00 | พอใช้ |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 1.92 | พอใช้ |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยดอยเต่า | 1.75 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 0.92 | ต้องปรับปรุง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 0.42 | ต้องปรับปรุง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางค่า | 0.17 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 0.00 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 0.00 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 2.18 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 9 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

กลุ่มในระบบการผลิตอาหารแปรรูป 3 ใน 4 กลุ่ม มีคะแนนการปฏิบัติในระดับพอใช้ โดยส่วนใหญ่มีการจัดสรรสวัสดิการแก่ชุมชนเฉพาะด้านการเสริมสร้างความรักและสามัคคีในชุมชนเท่านั้น แต่กลุ่มต้นฝิ่งกลับมีคะแนนประเมินสูงเป็นอันดับที่สองของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งเป็นการปฏิบัติในระดับ “ดี” ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มมีการจัดสวัสดิการแทบจะครอบคลุมทุกด้าน ทั้งเสริมสร้างความรักและสามัคคีในชุมชน การศึกษา การฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ขาดเพียงด้านผู้ด้อยโอกาสเท่านั้น แต่จากการศึกษาส่วนใหญ่ไม่ปรากฏว่ามีองค์กรของรัฐและเอกชนจากภายนอกมาส่งเสริมให้กลุ่มมีการจัดการสวัสดิการให้กับชุมชน (เว้นกลุ่มบ้านใหม่ราษฎร์ กลุ่มห้วยทราย และกลุ่มดงป่าซาง) แต่ยังไม่มีการจัดสรรสวัสดิการในด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษาผู้ด้อยโอกาสในชุมชน และสวัสดิการเพื่อฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายระบบการผลิต จะเห็นว่า ระบบการผลิตโคนมมีคะแนนเฉลี่ยของระบบสูงสุด รองลงมาได้แก่ระบบการผลิตข้าวและ อาหารแปรรูปพื้นบ้าน และระบบการผลิตส้มมีคะแนนต่ำสุด เพราะ 2 ใน 3 กลุ่มไม่มีการจัดสรรสวัสดิการใดๆ แก่ชุมชนและสมาชิกเลย

ตารางที่ 5.14 การประเมินตนเองด้านการบริหารสวัสดิการรายระบบผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|------------------------|-------------|---------------------------|
| โคนม | 3.03 | ปานกลาง |
| ข้าว | 2.70 | ปานกลาง |
| อาหารแปรรูป | 2.64 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | 2.53 | ปานกลาง |
| ลำไย | 1.95 | พอใช้ |
| ส้ม | 0.31 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยของค้ประกอบ | 2.18 | พอใช้ |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.1.8 สรุปผลการประเมินตนเองตามเกณฑ์ด้านกระบวนการบริหารจัดการ

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของแต่ละองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบของการบริหารจัดการองค์กรมีคะแนนมากที่สุด (3.28) สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในด้านการบริหารจัดการองค์กรมากที่สุด โดยมีระดับการปฏิบัติอยู่ในช่วง “ดีมาก – พอใช้” รองลงมาคือด้านการเงิน (คะแนนเฉลี่ย 2.90) ส่วนด้านที่ให้ความสำคัญน้อยที่สุดคือการบริหารสวัสดิการชุมชน

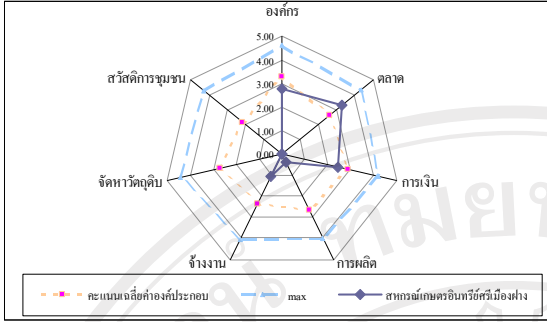
กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินตนเองมากกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบในทุกองค์ประกอบ ได้แก่ สหกรณ์ โคนมไชยปราการ กลุ่มต้นผึ้ง และกลุ่มทอผ้าไหมที่บ้านเฮี้ย

ระบบการผลิต โคนมมีการบริหารจัดการที่ดีเกือบทุกด้านยกเว้นด้านการผลิตทั้งนี้ สหกรณ์ส่วนใหญ่ให้เหตุผลทำนองเดียวกันว่ามีผลิตภัณฑ์เพียงชนิดเดียวจึงไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ อีกทั้งคะแนนในส่วนของการประเมินตนเองด้านแรงงานต่ำเนื่องจากไม่สามารถเลือกหรือกำหนดช่วงเวลาทำงานได้อย่างอิสระ

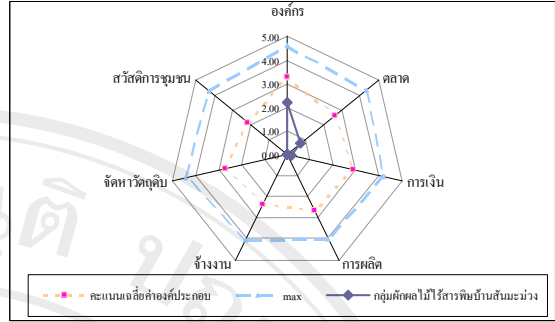
ระบบการผลิตที่อ่อนที่สุดในการบริหารจัดการคือระบบการผลิตส้ม โดย 2 ใน 3 กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนประเมินตนเองต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ ได้แก่กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง และกลุ่มส้มสีทอง ส่วนกลุ่มที่เหลือคือกลุ่มส้มศรีเมืองฝาง มีคะแนนประเมินสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบเพียงองค์ประกอบเดียวเท่านั้น ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์ร่วมกับบริบทของกลุ่มพบว่า กลุ่ม/สหกรณ์ มีกิจกรรมร่วมกันน้อยในแง่ของธุรกิจ บางกลุ่มเพิ่งเริ่มก่อตั้ง บางกลุ่มมีเป้าหมายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในด้านการผลิต/เทคนิคการผลิต เมื่อไม่มีกิจกรรมร่วมกันจึงทำให้คะแนนในการประเมินต่ำ

เมื่อนำคะแนนประเมินตนเองของแต่ละกลุ่มเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ (Benchmarking) เพื่อวัดวิธีปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างให้รู้ว่ามีคะแนนใกล้เคียงกับการปฏิบัติโดยเฉลี่ยมากน้อยเพียงไร โดยในที่นี้แสดงผลในรูปแบบผังใยแมงมุม (ดังรูปที่ 5.1)

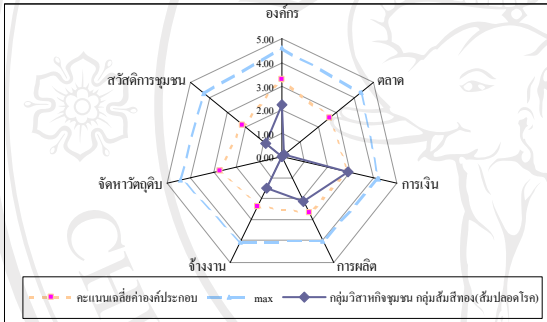
แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยกลับพบว่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดของแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับ “ดีมาก” เพียงแค่ องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการองค์กรเท่านั้น และมีกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนในระดับนี้เพียง 2 กลุ่มจากระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชน องค์ประกอบที่กลุ่มตัวอย่างอยู่มีคะแนนประเมินตนเองในระดับ “ต้องปรับปรุง” มากที่สุด มี 2 องค์ประกอบด้วยกัน คือองค์ประกอบการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชนและองค์ประกอบการบริหารจัดการการจ้างงาน โดยมีกลุ่มที่อยู่ในข่ายต้องปรับปรุงในด้านนี้ จำนวน 5 กลุ่ม



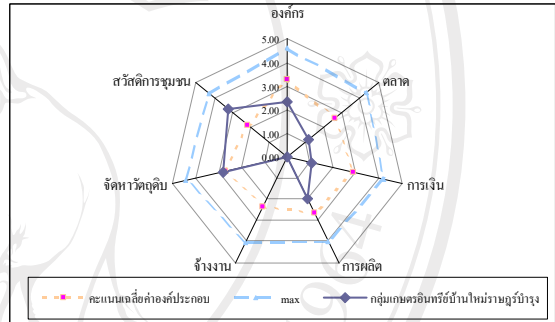
รูปที่ 5.1ก ผลการประเมินตนเองของกลุ่มส้มศรีเมืองฝาง



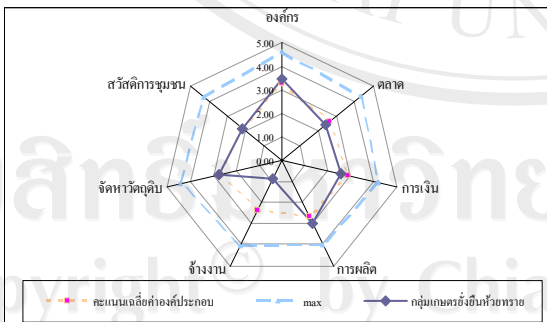
รูปที่ 5.1ข ผลการประเมินตนเองของกลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง



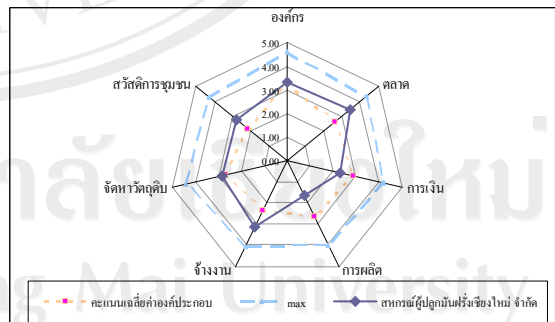
รูปที่ 5.1ค ผลการประเมินตนเองของกลุ่มส้มสีทอง



รูปที่ 5.1ง ผลการประเมินตนเองของกลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง

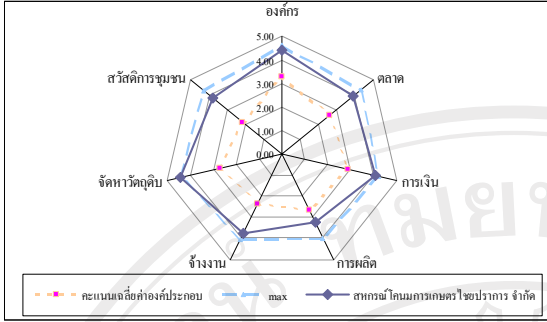


รูปที่ 5.1จ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มข้าวห้วยทราย

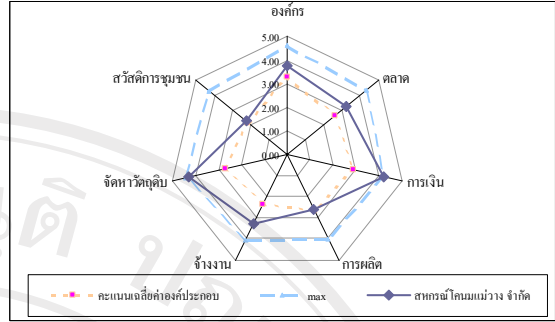


รูปที่ 5.1ฉ ผลการประเมินตนเองของสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่

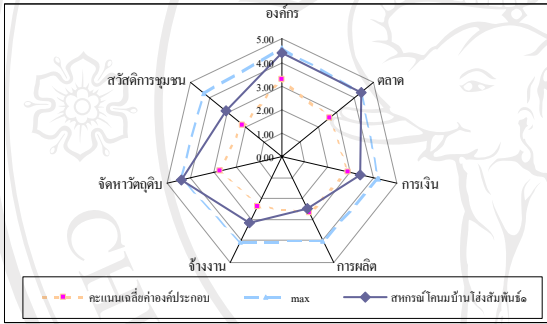
รูปที่ 5.1 ผลการประเมินของกลุ่มตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการ



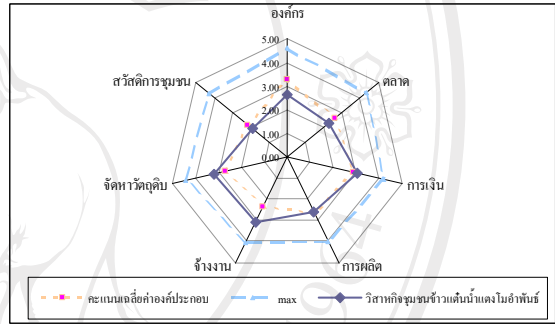
รูปที่ 5.1ซ ผลการประเมินตนเองของสหกรณ์โคนมการเกษตร ไร่ขจร จำกัด



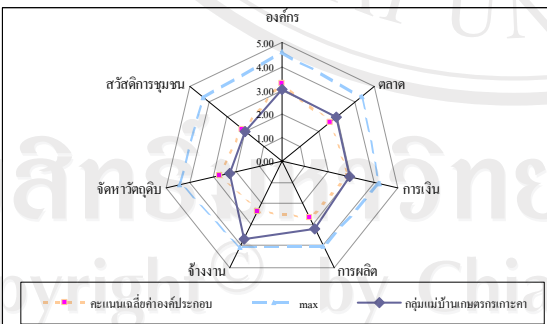
รูปที่ 5.1ซ ผลการประเมินตนเองของสหกรณ์โคนมแม่วาง จำกัด



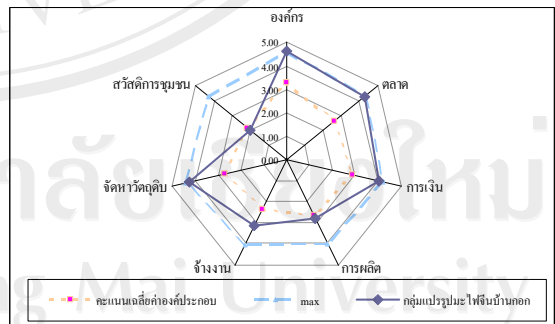
รูปที่ 5.1ฉ ผลการประเมินตนเองของสหกรณ์โคนมบ้านโง้งสามพันไร่



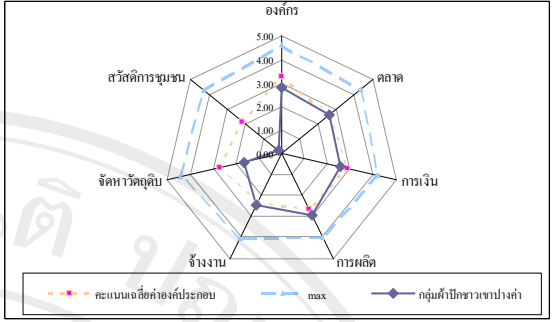
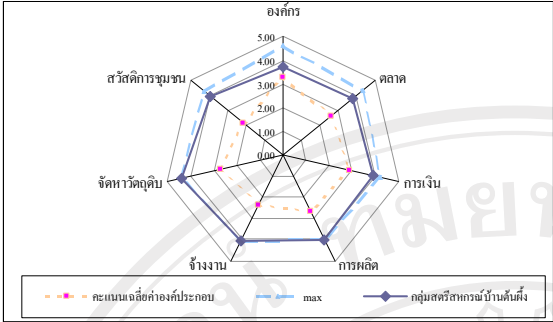
รูปที่ 5.1ญ ผลการประเมินตนเองของวิสาหกิจชุมชนข้าวแต่น้ำโง้



รูปที่ 5.1ฎ ผลการประเมินตนเองของข้าวแต่น้ำโง้

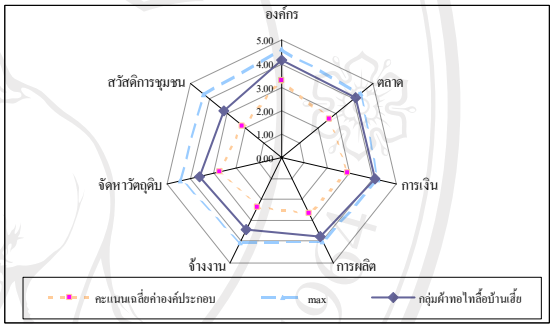
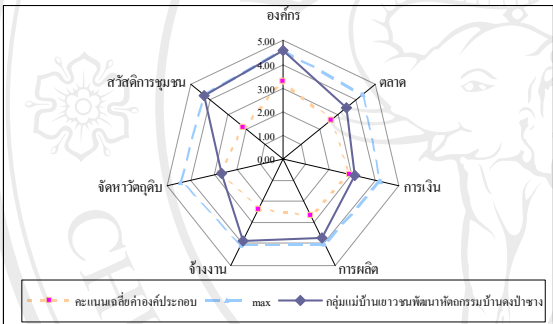


รูปที่ 5.1ฏ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มมะไฟจันทน์บ้านกอก



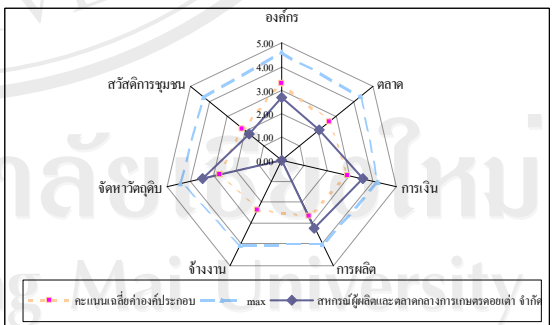
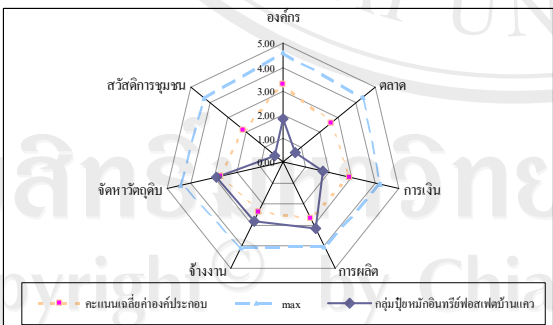
รูปที่ 5.1ฐ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มต้นผึ้ง

รูปที่ 5.1๗ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มผ้าปักชาวเขา
บ้านปางค่า



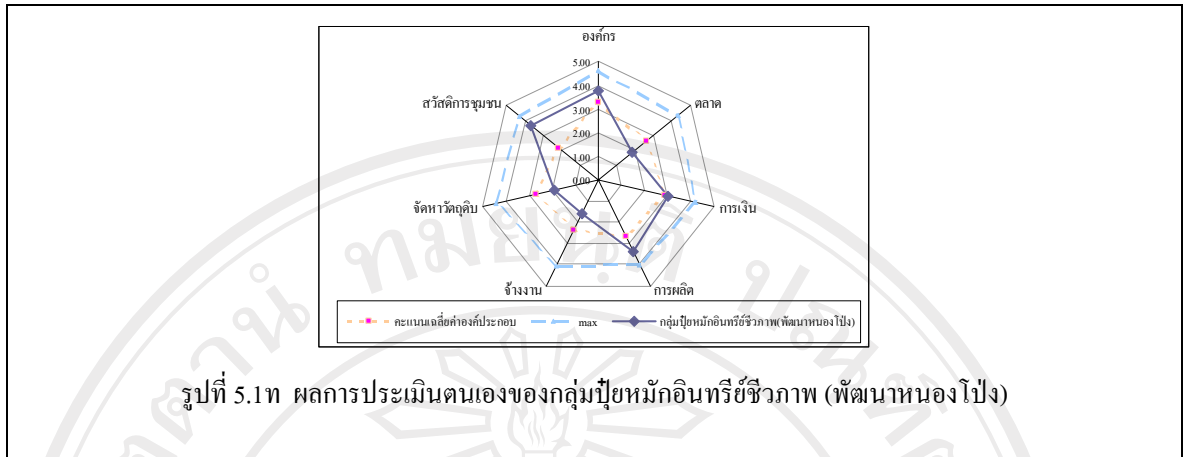
รูปที่ 5.1๘ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มกระดาศา
บ้านดงป่าซาง

รูปที่ 5.1๘ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ยว



รูปที่ 5.1๙ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มดำไร่บ้านแคว

รูปที่ 5.1๘๖ ผลการประเมินตนเองของสหกรณ์ผู้ผลิตและ
ตลาดกลางเกษตรลอยเต่า



รูปที่ 5.1 (ต่อ)

5.2 ผลการประเมินตนเองตามเกณฑ์ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง 15 ประการ

ในหัวข้อนี้ได้อธิบายผลของการประเมินตนเองในเกณฑ์ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 15 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการและมีขนาดที่เหมาะสม (2) ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด (3) มีการบริหารจัดการที่ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น (4) มีการบริหารจัดการที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร (5) ใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม (6) มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ (7) ไม่โลภจนเกินไปหรือไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก (8) ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค (9) ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอาเปรียบแรงงาน (10) ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้นำวัตถุดิบ (11) กระจายความเสี่ยงโดยมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดได้ (12) มีการบริหารความเสี่ยงต่ำ (13) เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น นำเข้าจากข้างนอกเท่าที่จำเป็นและไม่ไกลจากแหล่งผลิต (14) มีการจัดการความรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี และ (15) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของกลุ่ม/สหกรณ์ โดยอธิบายคะแนนประเมินตนเองเทียบกับคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบทั้งรายกลุ่มตัวอย่างและระบบการผลิต

รายละเอียดคะแนนการประเมินตนเองทั้ง 15 องค์ประกอบ แสดงดังต่อไปนี้

5.2.1 การใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการ และมีขนาดที่เหมาะสม

ในองค์ประกอบนี้ มีคำถามรวม 3 ข้อหลักๆ ซึ่งคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบนี้ มีค่าเท่ากับ 3.73 ซึ่งถือได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติและให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการและมีขนาดที่เหมาะสมอยู่ในระดับ “ดี” โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินตนเองมากกว่าคะแนนเฉลี่ยรวม 12 กลุ่ม ทั้งนี้เมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติเห็นว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่มีการปฏิบัติในระดับดีมาก 5 กลุ่ม ระดับดี 8 กลุ่ม ระดับปานกลาง 4 กลุ่ม พอใช้ 1 กลุ่ม และต้องปรับปรุง 1 กลุ่ม (ตารางที่ 5.15)

ตารางที่ 5.15 การประเมินตนเองด้านการใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการ และมีขนาดที่เหมาะสมรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 5.00 | ดีมาก |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 5.00 | ดีมาก |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 4.67 | ดีมาก |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 4.67 | ดีมาก |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 4.67 | ดีมาก |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟจีนบ้านกอก | 4.33 | ดี |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 4.33 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 4.33 | ดี |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 4.00 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 4.00 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 4.00 | ดี |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 4.00 | ดี |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 3.67 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 3.33 | ปานกลาง |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 3.00 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 3.00 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ | 3.00 | ปานกลาง |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 1.50 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 0.67 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 3.75 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 12 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

สหกรณ์โคนมไชยปราการ และกลุ่มลำไยหนองโป่ง มีคะแนนสูงสุดและได้คะแนนถึง 5.00 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลว่ากลุ่มมุ่งใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับขนาดการผลิต ถูกต้องตามหลักวิชาการ และมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าสู่ระบบมาตรฐาน โดยเฉพาะ GMP สำหรับโคนม และ GAP สำหรับลำไย และกลุ่มตัวอย่างที่เหลือของทั้งสองระบบมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ “ดี” ทั้งสี่แห่ง

ข้อสังเกตคือกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตอาหารแปรรูปพื้นบ้านมีคะแนนเกาะกลุ่มกันในช่วง 4.67 – 4.33 อยู่ 3 กลุ่ม เว้นแต่ข้าวแต่น้ำอำพันกลับประเมินตนเองในระดับที่ต่ำกว่ามาก ทั้งนี้ข้าวแต่น้ำอำพันให้เหตุผลว่าตนยังมีการใช้เทคโนโลยีไม่เหมาะสมกับขนาดการผลิตเท่าที่ควร ยังไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการมากนักเพราะผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผ่าน อย. แต่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ GMP และกลุ่มยังไม่จริงจังต่อการมุ่งใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าสู่ระบบ GMP มากนัก อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตอาหารแปรรูปพื้นบ้านมีการปฏิบัติในช่วง “ดีมาก – ดี” ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน มีการปฏิบัติในช่วง “ดี – ปานกลาง” ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในระบบหัตถกรรมยังไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควรต่อการมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าสู่ระบบมาตรฐาน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตส้ม 1 ใน 3 กลุ่มมีการปฏิบัติในระดับดีมาก ซึ่งสามารถเป็นตัวอย่างให้สองกลุ่มที่เหลือซึ่งมีการปฏิบัติในระดับที่ด้อยกว่านำไปใช้เป็นตัวอย่างได้ สำหรับกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตข้าวถึงแม้จะมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ทั้ง 3 กลุ่ม แต่ 2 ใน 3 กลุ่ม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีและปานกลาง

ตารางที่ 5.16 การประเมินตนเองด้านการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้องหลักวิชาการ และมีขนาดที่เหมาะสมรายระบบผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|------------------------|-------------|---------------------------|
| อาหารแปรรูป | 4.56 | ดีมาก |
| ลำไย | 4.44 | ดี |
| โคนม | 4.33 | ดี |
| หัตถกรรม | 3.55 | ดี |
| ข้าว | 3.06 | ปานกลาง |
| ส้ม | 2.78 | ปานกลาง |
| คะแนนเฉลี่ยของค้ประกอบ | 3.75 | ดี |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

เมื่อพิจารณาคะแนนประเมินเฉลี่ยรายระบบผลิต มีการปฏิบัติหรือให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการอยู่ในช่วง “ดีมาก – ปานกลาง” โดยระบบการผลิตอาหารแปรรูปพื้นบ้านมีการปฏิบัติในระดับ “ดีมาก” (ตารางที่ 5.16)

5.2.2 ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด

องค์ประกอบ “การใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด” นี้มีคำถามย่อยรวม 10 คำถามด้วยกัน โดยคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบนี้เท่ากับ 3.12 นั่นคือกลุ่มตัวอย่างโดยทั่วไปมีการปฏิบัติหรือให้ความสำคัญต่อการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพในระดับ “ปานกลาง” เท่านั้น ทั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินตนเองมากกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบรวมทั้งสิ้น 11 กลุ่ม ซึ่งกลุ่มในระบบการผลิตโคนมและวิสาหกิจชุมชนมีคะแนนประเมินตนเองมากกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบทุกกลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินตนเองสูงสุด 2 อันดับแรก คือสหกรณ์โคนมไชยปราการ และกลุ่มต้นผึ้งมีการปฏิบัติในระดับ “ดีมาก” (ตารางที่ 5.17)

กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินตนเองต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบมีการกระจายตัวอยู่ในระบบการผลิตพืช โดยเฉพาะส้ม ที่มีไม่กลุ่มตัวอย่างใดมีคะแนนประเมินตนเองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบเลย เนื่องจากได้นำทรัพยากรในส่วนเครื่องมือเครื่องจักรของกลุ่ม และแรงงานมาร่วมพิจารณาซึ่งกลุ่มในระบบการผลิตส้มไม่มีกิจกรรมการผลิตร่วมกันจึงมีการให้ความสำคัญ/ปฏิบัติในด้านนี้น้อย ซึ่งสามารถอธิบายผลได้ว่ากลุ่มตัวอย่างในระบบวิสาหกิจชุมชนและโคนมมีการปฏิบัติและให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบนี้มากกว่าระบบการผลิตพืช (โดยเฉพาะส้ม) โดยตั้งข้อสังเกตได้ว่า อาจเป็นเพราะระบบการผลิตโคนมและวิสาหกิจชุมชนมีแนวคิดเชิงธุรกิจมากกว่า จึงคำนึงถึงการประหยัดต้นทุนเป็นสำคัญ จึงมุ่งใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด

เมื่อพิจารณารายระบบการผลิตระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชนทั้งอาหารแปรรูปพื้นบ้านและหัตถกรรมพื้นบ้านมีคะแนนใกล้เคียงกัน โดยระบบการผลิตอาหารแปรรูปพื้นบ้านมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในระดับดี โดยระบบการผลิตส้มเป็นระบบที่มีคะแนนเฉลี่ยระบบต่ำที่สุด อยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง (ตารางที่ 5.18)

ตารางที่ 5.17 การประเมินตนเองด้านการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ
สูงสุดรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--------------------------|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 4.92 | ดีมาก |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 4.70 | ดีมาก |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 4.30 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 4.10 | ดี |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 3.90 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก | 3.83 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 3.80 | ดี |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 3.75 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ | 3.42 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 3.30 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 3.30 | ปานกลาง |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 3.08 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 3.00 | ปานกลาง |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 2.67 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 2.50 | ปานกลาง |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 2.40 | พอใช้ |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 1.04 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 0.92 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 0.42 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 3.12 | ปานกลาง |

จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย

11

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

ตารางที่ 5.18 การประเมินตนเองด้านการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ

สูงสุดรายระบบผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|------------------------|-------------|---------------------------|
| อาหารแปรรูป | 4.17 | ดี |
| หัตถกรรม | 3.94 | ดี |
| โคนม | 3.93 | ดี |
| ลำไย | 2.93 | ปานกลาง |
| ข้าว | 2.47 | พอใช้ |
| ส้ม | 1.33 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยของค์ประกอบ | 3.12 | ปานกลาง |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.2.3 การบริหารจัดการที่ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น

องค์ประกอบ “การบริหารจัดการที่ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น” ประกอบด้วยคำถามย่อยรวม 19 ข้อ โดยคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบเท่ากับ 2.45 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยมีการปฏิบัติในการบริหารจัดการที่แสดงถึงการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นอยู่ในระดับ “พอใช้” เท่านั้น และมีกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินตนเองมากกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ 11 กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิต โคนมและอาหารแปรรูปที่บ้านมีคะแนนประเมินตนเองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบทุกกลุ่ม ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตส้มมีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบทุกกลุ่ม (ตารางที่ 5.19 และ 5.20)

เห็นได้ว่าในองค์ประกอบนี้กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือสหกรณ์ โคนม ไชยปราการ มีการปฏิบัติในระดับดีเท่านั้น ซึ่งการดำเนินการที่สหกรณ์ โคนมฯ ไชยปราการ เห็นว่าตนไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่นเป็นอย่างดีได้แก่ การที่สหกรณ์มีการจัดสรรผลกำไรเพื่อเป็นเงินปันผลแก่สมาชิกการจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ชำระค่าวัตถุดิบเป็นเงินสดหรือชำระตรงเวลา อีกทั้งกลุ่มยังมีสวัสดิการให้แก่ชุมชนอีกด้วย

กลุ่มที่มีคะแนนต่ำกว่าไม่ผ่านเกณฑ์ ยังกระจายตัวอยู่ในระบบพืชเช่นเดียวกับเกณฑ์อื่นๆ โดยกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตส้มอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุงทุกกลุ่มเนื่องด้วยเหตุผลคล้ายกับการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด ส่วนกลุ่มในระบบอื่นๆ มีการกระจายตัวทั้งผ่านและไม่ผ่านเกณฑ์ในระดับที่ใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 5.19 การประเมินตนเองด้านการบริหารจัดการที่ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่นรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 4.21 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซา | 4.16 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 4.00 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 3.84 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 3.16 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 3.00 | ปานกลาง |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟจินบ้านกอก | 2.95 | ปานกลาง |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 2.95 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 2.63 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 2.58 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 2.47 | พอใช้ |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 1.79 | พอใช้ |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 1.79 | พอใช้ |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 1.68 | พอใช้ |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 1.42 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 1.37 | ต้องปรับปรุง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ | 1.11 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 1.00 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 0.53 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 2.45 | พอใช้ |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 11 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตหัตถกรรม 1 ใน 2 กลุ่ม อยู่ในระดับต้องปรับปรุง คือกลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มเห็นว่ายังไม่มีการจัดสรรเงินปันผลให้แก่สมาชิกกลุ่มได้ สมาชิกไม่ได้รับประโยชน์ในการรับแจกผลผลิตหรือซื้อผลผลิตในราคาสูงกว่าท้องตลาด อีกทั้งกลุ่มยังไม่มีสวัสดิการแก่สมาชิกหรือชุมชน

กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตโคนมผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยทุกกลุ่ม และเป็นระบบที่มีคะแนนเฉลี่ยรายระบบผลิตสูงสุด (3.33) แต่อย่างไรก็ตาม 2 ใน 3 กลุ่มยังมีคะแนนเฉลี่ยอยู่

ในระดับปานกลาง โดยส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีอิสระในการเลือกช่วงเวลาปฏิบัติงาน และผู้ปฏิบัติงานไม่ได้รับแจกผลผลิตที่มากกว่าท้องตลาด

เมื่อพิจารณาคะแนนประเมินเฉลี่ยรายระบบผลิตจะเห็นว่า ในองค์ประกอบนี้ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญหรือมีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในระดับ “ปานกลาง – ต้องปรับปรุง” เท่านั้น โดยระบบการผลิตที่ขอยู่ในเกณฑ์ “พอใช้ – ต้องปรับปรุง” โดยเฉพาะระบบการผลิตส้มเป็นระบบการผลิตเดียวที่อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง

ตารางที่ 5.20 การประเมินตนเองด้านการบริหารจัดการที่ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่นรายระบบผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|--------------------------|-------------|---------------------------|
| โคนม | 3.33 | ปานกลาง |
| อาหารแปรรูป | 3.18 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | 3.04 | ปานกลาง |
| ข้าว | 2.40 | พอใช้ |
| ลำไย | 2.03 | พอใช้ |
| ส้ม | 0.97 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | 2.45 | พอใช้ |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.2.4 มีการบริหารจัดการที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

องค์ประกอบการบริหารจัดการที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร มีคำถามย่อยรวม 9 ข้อด้วยกัน โดยมีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบเท่ากับ 2.56 ซึ่งนับเป็นการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง” โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินตนเองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ 9 กลุ่ม โดยกลุ่มที่มีคะแนนสูงสุดได้แก่สหกรณ์โคนมไชยปราการ (4.63) รองลงมาได้แก่กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย (4.25) และสหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง (4.13) ส่วนคะแนนต่ำสุดยังคงเป็นกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตส้ม (ตารางที่ 5.21 และตารางที่ 5.22)

ในองค์ประกอบนี้ กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตโคนมถือว่ามีปฏิบัติหรือใน ความสำคัญมากกว่าระบบอื่น โดยคะแนนการประเมินอยู่ในช่วงการปฏิบัติ “ดีมาก – ดี” ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตอาหารแปรรูปพื้นบ้านที่ในองค์ประกอบก่อนหน้านี้มีคะแนนค่อนข้างดี กลับมีคะแนนอยู่ในช่วงการปฏิบัติ “ต้องปรับปรุง” 2 ใน 4 กลุ่ม และเป็นกลุ่มที่ทำการ

ผลิตข้าวแต่นึ่งทั้งสองกลุ่ม ซึ่งอธิบายได้ว่าวิสาหกิจข้าวแต่นึ่งมีการปฏิบัติหรือในความสำคัญต่อการบริหารจัดการที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรน้อย

ตารางที่ 5.21 การประเมินตนเองด้านการบริหารจัดการที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|---------------------------|
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 4.63 | ดีมาก |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 4.25 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 4.13 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 4.13 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก | 3.88 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 3.75 | ดี |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 3.44 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 3.22 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 2.63 | ปานกลาง |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 2.40 | พอใช้ |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 2.33 | พอใช้ |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 2.00 | พอใช้ |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 1.56 | พอใช้ |
| อาหาร | ข้าวแต่นึ่งเกาะคา | 1.38 | ต้องปรับปรุง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางค่า | 1.30 | ต้องปรับปรุง |
| สั้ม | กลุ่มสั้มสีทอง | 1.13 | ต้องปรับปรุง |
| อาหาร | ข้าวแต่นึ่งอำพัน | 1.13 | ต้องปรับปรุง |
| สั้ม | กลุ่มสั้มศรีเมืองฝาง | 0.63 | ต้องปรับปรุง |
| สั้ม | กลุ่มสั้มบ้านสันมะม่วง | 0.63 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 2.56 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 9 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

ทั้งนี้ มีระบบการผลิต ที่มีกลุ่มตัวอย่างผ่านเกณฑ์ทั้งหมดคือระบบการผลิต โคนม ซึ่งกลุ่มประเมินตนเองว่ายังมีการส่งเสริมให้กลุ่มและชุมชนผลิตวัตถุดิบใช้เองหรือเพิ่มขึ้นไม่มากเท่าที่ควรและบางสหกรณ์ไม่มีสวัสดิการที่เน้นการฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน แต่

ระบบการผลิตส้มไม่มีกลุ่มตัวอย่างใดมีคะแนนประเมินตนเองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบเลย แม้ว่าทุกกลุ่มให้ความสำคัญต่อการใช้หลักการบริหารจัดการที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรในระดับมากที่สุด แต่ในการปฏิบัติกลับมีการปฏิบัติน้อยหรือไม่มีการปฏิบัติเลยในการแสดงถึงการคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับกลุ่มที่ยังมีน้อย

เมื่อนำกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินตนเองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบมาพิจารณาระดับการปฏิบัติ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก เพียง 1 กลุ่ม แต่ 6 ใน 19 กลุ่ม มีการปฏิบัติในระดับที่ “ต้องปรับปรุง” ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตส้มทั้งหมด กลุ่มผู้ผลิตข้าวแต๋น 2 กลุ่ม และกลุ่มผ้าปักชาวเขาปางค่า

และเมื่อพิจารณาคะแนนรายระบบการผลิต 3 ใน 6 ระบบมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง” โดยระบบการผลิตโคนมเป็นระบบการผลิตที่มีคะแนนประเมินสูงสุด และระบบการผลิต “ส้ม” ยังคงมีคะแนนอยู่ในระดับที่ “ต้องปรับปรุง”

ตารางที่ 5.22 การประเมินตนเองด้านการบริหารจัดการที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรรายระบบการผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|--------------------------|-------------|---------------------------|
| โคนม | 4.17 | ดี |
| อาหารแปรรูป | 3.13 | ปานกลาง |
| ข้าว | 3.02 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | 2.73 | ปานกลาง |
| ลำไย | 1.96 | พอใช้ |
| ส้ม | 0.80 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | 2.56 | ปานกลาง |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.2.5 ใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม

องค์ประกอบการใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคำถามย่อยขององค์ประกอบรวม 10 ข้อ โดยมีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบเท่ากับ 3.37 หรือกลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง” ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินตนเองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบรวม 12 กลุ่ม ในองค์ประกอบนี้คะแนนประเมินตนเองของ

กลุ่มตัวอย่างก่อนข้างกระจุกตัวที่ระดับ “ดี” ซึ่งมีจำนวนมากถึง 11 กลุ่มจาก 19 กลุ่ม แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตส้ม 2 ใน 3 กลุ่ม ยังมีการปฏิบัติในระดับที่ “ต้องปรับปรุง”

ตารางที่ 5.23 การประเมินตนเองด้านการใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสมรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|---------------------------|
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 4.50 | ดีมาก |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะกา | 4.20 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 4.20 | ดี |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 4.20 | ดี |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 4.10 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 4.10 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซา | 4.10 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 4.00 | ดี |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 4.00 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 3.90 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 3.80 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟจินบ้านกอก | 3.60 | ดี |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 3.30 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 3.30 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ | 3.30 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 2.70 | ปานกลาง |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 2.00 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 0.40 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 0.30 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 3.37 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 12 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตลำไยมีการปฏิบัติในระดับดีมาก – ดี ทั้ง 3 กลุ่ม ส่วนกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตโคนมทั้งหมดและกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตอาหารแปรรูปพื้นบ้าน 3 ใน 4 กลุ่ม มีการปฏิบัติในระดับ “ดี” แต่กลุ่มในระบบการผลิตข้าวและส้ม ซึ่งเป็นกลุ่มใน

ระบบการผลิตพืชเช่นเดียวกันกับลำไย กลับมีเพียงกลุ่มเดียวที่มีคะแนนประเมินตนเองในระดับ “ดี” ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ตนเองยังไม่มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนการผลิตได้ตามความต้องการของตลาด อีกทั้งกลุ่มยังไม่มีกิจกรรมการผลิตร่วมกันจึงทำให้ไม่มีคะแนนข้อปฏิบัติในการใช้แรงงาน

เมื่อแยกพิจารณารายระบบผลิตพบว่าระบบที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือลำไย (4.23) โดยการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในเกณฑ์ ดีมาก – ดี ทั้งนี้มีระบบที่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ 4 ระบบคือ ลำไย โคนม อาหาร และหัตถกรรม (ตารางที่ 5.24)

ระบบการผลิตลำไย มีความเข้มแข็งในด้านการผลิตสูงกว่าพืชอื่น โดยกลุ่มให้คะแนนตนเองในระดับดีมาก – ดี ทั้งด้านการใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม และสามารถปรับเปลี่ยนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้ รวมทั้งมีการนำเครื่องจักร อุปกรณ์ /เทคโนโลยีมาใช้เพื่อช่วยประหยัดแรงงาน ซึ่งเลือกใช้เฉพาะที่จำเป็นแทนแรงงานคนเพื่อให้การจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งมีการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการผลิตอย่างสม่ำเสมอ และนำมาปรับปรุงให้เหมาะสม ประกอบกับลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจ จึงได้รับการสนับสนุนด้านนี้ (รวมทั้งองค์ความรู้ เทคโนโลยีการผลิต และนวัตกรรมการผลิต) มาก

ตารางที่ 5.24 การประเมินตนเองด้านการใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสมรายระบบการผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|------------------------|-------------|---------------------------|
| ลำไย | 4.23 | ดี |
| อาหารแปรรูป | 4.00 | ดี |
| โคนม | 3.93 | ดี |
| หัตถกรรม | 3.80 | ดี |
| ข้าว | 2.67 | ปานกลาง |
| ส้ม | 1.60 | พอใช้ |
| คะแนนเฉลี่ยของค้ประกอบ | 3.37 | ปานกลาง |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.2.6 ขนาดการผลิตสอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ

องค์ประกอบการมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดี (3.82) โดยมีกลุ่มตัวอย่างผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย 12 กลุ่ม ซึ่งมีสหกรณ์ โคนมแม่วางและกลุ่มกระดาศาบ้านดงป่าซางมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 5.00 คะแนน

ตารางที่ 5.25 การประเมินตนเองด้านการมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 5.00 | ดีมาก |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาศาบ้านดงป่าซาง | 5.00 | ดีมาก |
| สั้ม | กลุ่มสั้มบ้านสันมะม่วง | 4.67 | ดีมาก |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 4.67 | ดีมาก |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 4.33 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 4.33 | ดี |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 4.33 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 4.33 | ดี |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 4.33 | ดี |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 4.33 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟจีนบ้านกอก | 4.00 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 4.00 | ดี |
| สั้ม | กลุ่มสั้มสีทอง | 3.33 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางค่า | 3.33 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 3.33 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 2.67 | ปานกลาง |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 2.67 | ปานกลาง |
| สั้ม | กลุ่มสั้มศรีเมืองฝาง | 2.33 | พอใช้ |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 1.67 | พอใช้ |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 3.82 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 12 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

ในองค์ประกอบนี้ มีกลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติได้ในระดับดีมาก 4 กลุ่ม และในระดับดี 8 กลุ่ม ปานกลาง 5 กลุ่ม และพอใช้ 2 กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิต โคนมและอาหารแปรรูปพื้นบ้าน มีคะแนนประเมินตนเองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบทุกกลุ่ม โดยเห็นว่าขนาดการผลิตของกลุ่มอยู่ในวิสัยที่สมาชิกสามารถจัดการได้ แต่กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตข้าวมีคะแนนประเมินตนเองต่ำกว่าคะแนนประเมินทุกกลุ่ม

กลุ่มกระดาศาบ้านดงป่าซางมีการปฏิบัติด้านนี้ในระดับดีมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับข้อมูลพื้นฐานกลุ่ม จะเห็นว่า การที่กลุ่มเห็นว่าขนาดการผลิตของกลุ่มสมาชิกมีความสามารถที่จะจัดการได้ สอดคล้องกับความสามารถในการขายของกลุ่ม และทุนของกลุ่มที่มี ทั้งนี้ตัวอย่างการปฏิบัติที่สะท้อนให้เห็นวิธีการจัดการดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมเช่น กลุ่มมีปริมาณคำสั่งซื้อค่อนข้างมากกลุ่ม กลุ่มจึงกระจายการผลิตของกลุ่มไปยังกลุ่มเครือข่ายเพื่อรองรับคำสั่งซื้อดังกล่าว และลดความเสี่ยงต่อการรวมผลิตที่กลุ่มเพียงแห่งเดียว แต่แยกกันผลิตตามความชำนาญของเครือข่าย

เมื่อพิจารณาระบบการผลิต ระบบการผลิต โคนมมีคะแนนเฉลี่ยระบบสูงสุด (4.53) อยู่ในเกณฑ์ดีมาก เนื่องจากการผลิตของระบบ โคนมถูกจำกัดด้วย โควตาน้ำนมดิบ ประกอบกับลักษณะผลผลิตที่ต้องเกิดขึ้นทุกวันและเน่าเสียหาย ต้องมีการผลิตที่ประณีต ดังนั้นการจัดการด้านเทคนิคและแรงงานจึงมีความสำคัญมาก

ตารางที่ 5.26 การประเมินตนเองด้านการมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการรายระบบการผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|--------------------------|-------------|---------------------------|
| โคนม | 4.56 | ดีมาก |
| อาหารแปรรูป | 4.33 | ดี |
| หัตถกรรม | 4.11 | ดี |
| ลำไย | 3.78 | ดี |
| ส้ม | 3.44 | ปานกลาง |
| ข้าว | 2.56 | ปานกลาง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | 3.82 | ดี |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.2.7 ไมโลจนเกินไป หรือไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก

องค์ประกอบที่ 7 นี้มีคำถามย่อยในการประเมินตนเองรวม 9 คำถามด้วยกัน ผลของการประเมินแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างแสดงถึงการไม่โลจนเกินไปหรือไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลักอยู่ในระดับปานกลาง (3.01) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดได้แก่กลุ่มดงป่าซาบ (5.00)

ตารางที่ 5.27 การประเมินตนเองด้านการไม่โลจนเกินไป หรือไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลักรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาบ | 5.00 | ดีมาก |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 4.78 | ดีมาก |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก | 4.44 | ดี |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 3.89 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 3.89 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 3.33 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 3.22 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 3.22 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 3.11 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 2.89 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ | 2.89 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 2.44 | พอใช้ |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 2.22 | พอใช้ |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 2.11 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 2.11 | พอใช้ |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 1.78 | พอใช้ |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 1.56 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 1.00 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 1.00 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 2.89 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 9 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงห้าอันดับแรก เป็นกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นตรงกันว่าตนปฏิบัติในด้านการไม่เน้นกำไรกำไรระยะสั้นเป็นหลัก ไม่ก่อกวนเงินเกินความสามารถในการจัดการ เน้นการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพผลผลิตเพื่อจูงใจลูกค้า และใช้เงินทุนภายในเป็นหลัก

ทำนองเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตโคนมซึ่งมีคะแนนประเมินสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของค้ประกอบทุกกลุ่ม แต่มีคะแนนการปฏิบัติในระดับปานกลาง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตโคนมแสดงถึงการไม่เน้นกำไรในระยะสั้นเป็นหลัก ผ่านความสนใจด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์เป็นอย่างดี (ตารางที่ 5.20)

ข้อสังเกตคือกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตพืช 8 ใน 9 กลุ่ม มีคะแนนประเมินตนเองต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของค้ประกอบ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะไม่ได้มีกิจกรรมเพื่อการค้าร่วมกันนั่นเอง

เมื่อพิจารณารายระบบการผลิต พบว่าในองค์ประกอบนี้มีการปฏิบัติกระจายตัวอยู่ในระดับ ดี – ต้องปรับปรุง โดยระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชนมีคะแนนการปฏิบัติในระดับดี และระบบการผลิตที่มีคะแนนประเมินตนเองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของค้ประกอบได้แก่ระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชน และ โคนม ส่วนระบบการผลิตพืชไม่มีระบบใดผ่านเกณฑ์

ตารางที่ 5.28 การประเมินตนเองด้านการไม่โลภจนเกินไป หรือไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลักรายระบบผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|------------------------|-------------|---------------------------|
| อาหารแปรรูป | 4.37 | ดี |
| หัตถกรรม | 3.93 | ดี |
| โคนม | 3.22 | ปานกลาง |
| ลำไย | 2.52 | ปานกลาง |
| ข้าว | 1.82 | พอใช้ |
| ส้ม | 1.37 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยของค้ประกอบ | 2.89 | ปานกลาง |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.2.8 ข้อสัถย้สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค

องค์ประกอบการข้อสัถย้สุจริตในการประกอบการไม่เอาเปรียบผู้บริโภค มีคะแนนเฉลี่ยของค้ประกอบอยู่ในระดับดี (3.51) โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านเกณฑ์ทั้งสิ้น 11 กลุ่ม

กระจายอยู่เกือบทุกระบบการผลิต ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตส้ม โดยไม่มีการปฏิบัติในด้านการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ ทั้งระหว่างการผลิต และก่อนส่งมอบ ในผลิตภัณฑ์ของกลุ่มซึ่งกลุ่มที่มีคะแนนสูงสุดคือสหกรณ์โคนมบ้านโฮ้งสัมพันธ ๑ (5.00) โดยสหกรณ์ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการไม่เอาเปรียบผู้บริโภค โดยส่งเสริมการขายให้ลูกค้าเป็นอย่างดี และมีการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ตลอดกระบวนการ เมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติขององค์ประกอบนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบมีการปฏิบัติในระดับดีมาก 6 กลุ่ม และระดับ ดี 5 กลุ่ม (ตารางที่ 5.29 และตารางที่ 5.30)

ตารางที่ 5.29 การประเมินตนเองด้านความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้บริโภครายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 5.00 | ดีมาก |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 4.67 | ดีมาก |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก | 4.67 | ดีมาก |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 4.67 | ดีมาก |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 4.67 | ดีมาก |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 4.67 | ดีมาก |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 4.33 | ดี |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 4.00 | ดี |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 3.67 | ดี |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 3.67 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 3.33 | ปานกลาง |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 3.00 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ | 3.00 | ปานกลาง |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 3.00 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 2.67 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 2.67 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 1.67 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 1.67 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 1.67 | พอใช้ |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 3.51 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 10 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

เมื่อพิจารณารายระบบการผลิตเห็นว่าระบบที่มีคะแนนประเมินสูงสุดคือระบบการผลิตอาหารแปรรูปพื้นบ้าน (4.44) แต่ยังเป็นการปฏิบัติในระดับดีเช่นเดียวกับระบบอื่นๆ ที่มีคะแนนคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบคือ ระบบการผลิต โคนม หัตถกรรม และข้าว ในขณะที่ระบบการผลิตส้มมีการปฏิบัติเพียงแค่ระดับพอใช้ แม้ว่าทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างจะมุ่งเน้นการผลิตและกำลังปรับเปลี่ยนการผลิตให้เป็นแบบอินทรีย์ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ยังไม่ดีพอ (ทั้งระหว่างการผลิต ก่อนส่งมอบสินค้า และหลังส่งมอบสินค้า)

ตารางที่ 5.30 การประเมินตนเองด้านความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบ
ผู้บริหารโครายระบบการผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|--------------------------|-------------|---------------------------|
| อาหารแปรรูป | 4.44 | ดี |
| โคนม | 4.33 | ดี |
| หัตถกรรม | 4.00 | ดี |
| ลำไย | 3.44 | ปานกลาง |
| ข้าว | 3.00 | ปานกลาง |
| ส้ม | 2.11 | พอใช้ |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | 3.51 | ดี |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.2.9 ซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบแรงงาน

องค์ประกอบการซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอาเปรียบแรงงาน มีคำถามย่อย 7 ข้อ โดยคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบเท่ากับ 2.29 หรือกลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติโดยเฉลี่ยในระดับ “พอใช้” เท่านั้น โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบรวม 9 กลุ่มด้วยกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินสูงสุดได้แก่ กลุ่มบ้านต้นผึ้ง (4.14) เมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติเห็นว่ามีการปฏิบัติในระดับดี 4 กลุ่ม ปานกลาง 5 กลุ่ม พอใช้ 8 กลุ่ม และยังคงต้องปรับปรุงอีก 2 กลุ่ม (ตารางที่ 5.31 และ 5.32)

จะเห็นได้ว่าคะแนนประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่างกระจุกตัวอยู่ในระดับพอใช้ และในองค์ประกอบนี้ไม่มีระบบการผลิตใดมีความโดดเด่น กล่าวคือมีการกระจายตัวของระดับการปฏิบัติในทุกระบบการผลิต เช่นกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิต โคนมประเมินตนเองว่ามีการปฏิบัติ

ในระดับ “ดี – พอใช้” กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตข้าวมีผลการประเมินอยู่ในช่วง “ปานกลาง – ต้องปรับปรุง” หรือกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตสัสมิ่มีผลการประเมินในช่วง “พอใช้ – ต้องปรับปรุง”

ตารางที่ 5.31 การประเมินตนเองด้านความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบแรงงาน
รายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 4.14 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 3.86 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 3.57 | ดี |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 3.57 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 3.43 | ปานกลาง |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 2.71 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 2.57 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 2.43 | พอใช้ |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟจินบ้านกอก | 2.43 | พอใช้ |
| สัสมิ่ | กลุ่มสัสมิ่ศรีเมืองฝาง | 2.00 | พอใช้ |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 2.00 | พอใช้ |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางค่า | 2.00 | พอใช้ |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 1.86 | พอใช้ |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 1.71 | พอใช้ |
| สัสมิ่ | กลุ่มสัสมิ่สีทอง | 1.57 | พอใช้ |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโสัง | 1.57 | พอใช้ |
| สัสมิ่ | กลุ่มสัสมิ่บ้านสันมะม่วง | 0.71 | ต้องปรับปรุง |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 0.71 | ต้องปรับปรุง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 0.57 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 2.29 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 7 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแนวคิดและเห็นความสำคัญของการซื้อสัตย์ต่อแรงงาน แต่กลับมีคะแนนการประเมินต่ำ เนื่องจากบางกลุ่มมีผลประกอบการไม่ดีหรือไม่มีผลประกอบการ จึงไม่ได้แบ่งผลกำไรให้แรงงาน(ซึ่งเป็นสมาชิก) บางกลุ่มเห็นว่าค่าตอบแทนและสวัสดิการยังมีความไม่เป็นธรรมอยู่ เช่นน้อยเกินไป หรือไม่มีค่าตอบแทนให้แก่คณะกรรมการ เป็นต้น

ข้อสังเกตของกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิต โคนมคือ มีกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของคู่ประกอบ 2 สหกรณ์ (จาก 3 สหกรณ์) โดยทั้ง 2 สหกรณ์เห็นว่าตนเองไม่มีอิสระในการเลือกช่วงเวลาทำงาน เพราะการรีดน้ำนมจำเป็นต้องทำในช่วงเวลาเดียวกันเป็นประจำทุกวัน มิเช่นนั้นจะทำให้เต้านมของแม่โคเกิดการอักเสบได้

เมื่อพิจารณารายระบบผลิตพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนประเมินอยู่ในการปฏิบัติในช่วง “ปานกลาง – ต้องปรับปรุง” ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังไม่มียุทธศาสตร์หรือต้นแบบให้แก่อื่นๆ ได้ นอกจากนี้กลุ่ม/สหกรณ์ ยังต้องการความช่วยเหลือและการสนับสนุน

ตารางที่ 5.32 การประเมินตนเองด้านความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบแรงงาน รายระบบการผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|-------------------------|-------------|---------------------------|
| อาหารแปรรูป | 3.38 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | 3.10 | ปานกลาง |
| โคนม | 2.38 | พอใช้ |
| ลำไย | 1.71 | พอใช้ |
| ข้าว | 1.66 | พอใช้ |
| ส้ม | 1.43 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยของคู่ประกอบ | 2.29 | พอใช้ |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.2.10 ซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ

องค์ประกอบการซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ มีคะแนนประเมินตนเองอยู่ในช่วง “ดีมาก – พอใช้” และมีการกระตุกตัวของการปฏิบัติในระดับดีมาก สูงถึง 13 กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิต โคนม วิสาหกิจชุมชน และลำไย มีคะแนน

ประเมินสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ (4.08) ทุกกลุ่ม แต่กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตข้างและ ส้ม มีคะแนนประเมินต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบทุกกลุ่มเช่นกัน และเมื่อพิจารณารายระบบ การผลิตก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน โดยระบบการผลิตโคนม วิสาหกิจชุมชน และลำไย มีการ ปฏิบัติในระดับ “ดีมาก” ระบบการผลิตส้มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง” และระบบการผลิต ข้าวมีการปฏิบัติในระดับที่ “ต้องปรับปรุง” (ตารางที่ 5.33 และตารางที่ 5.34)

ตารางที่ 5.33 การประเมินตนเองด้านความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้ จำหน่ายวัตถุดิบรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 5.00 | ดีมาก |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ่ง | 5.00 | ดีมาก |
| อาหาร | ข้าวแต่น้ำอำพัน | 5.00 | ดีมาก |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก | 5.00 | ดีมาก |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 5.00 | ดีมาก |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางค่า | 5.00 | ดีมาก |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 5.00 | ดีมาก |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 5.00 | ดีมาก |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 5.00 | ดีมาก |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 5.00 | ดีมาก |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 4.50 | ดีมาก |
| อาหาร | ข้าวแต่น้ำเกาะคา | 4.50 | ดีมาก |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 4.50 | ดีมาก |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 2.50 | ปานกลาง |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 2.50 | ปานกลาง |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 2.50 | ปานกลาง |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 2.50 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 2.00 | พอใช้ |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 2.00 | พอใช้ |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 4.08 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 13 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีการปฏิบัติในระดับดีมากให้เหตุผลว่าตนเองซื้อสัตย์ไม่เอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ นอกจากนี้กรณีที่ซื้อเป็นเงินเชื่อก็มีการชำระเงินตรงตามเวลาที่กำหนด

ข้อสังเกตในองค์ประกอบนี้คือกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า โดยส่วนใหญ่แล้ว ในการปฏิบัติ โอกาสที่จะเกิดการเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบมีน้อยหรือไม่มีเลย ผู้ผลิตไม่มีโอกาสหรือมีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าได้เลย โดยเฉพาะผู้ผลิตที่เป็นเกษตรกรรายย่อย แม้ว่าวัตถุประสงค์ของการตั้งกลุ่มส่วนใหญ่เพื่อต้องการจะเพิ่มอำนาจต่อรองก็ตาม

ตารางที่ 5.34 การประเมินตนเองด้านความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบรายระบบการผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|--------------------------|-------------|---------------------------|
| ลำไย | 5.00 | ดีมาก |
| โคนม | 4.83 | ดีมาก |
| อาหารแปรรูป | 4.83 | ดีมาก |
| หัตถกรรม | 4.83 | ดีมาก |
| ส้ม | 2.50 | ปานกลาง |
| ข้าว | 2.17 | พอใช้ |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | 4.08 | ดี |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.2.11 กระจายความเสี่ยงโดยมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดได้

องค์ประกอบการ กระจายความเสี่ยงโดยมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดได้ มีข้อคำถามรวม 7 ข้อด้วยกัน โดยคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบเท่ากับ 2.79 หรือมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ทั้งนี้คะแนนประเมินของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดอยู่ในช่วง “ดี – ต้องปรับปรุง” (ตารางที่ 5.35 และตารางที่ 5.36)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในระดับ “ดี” (7 กลุ่ม) โดย 6 ใน 7 กลุ่มอยู่ในระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากเห็นว่ากรณีมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ตลอดจนกลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องเป็นข้อดี และส่วนใหญ่

คิดว่ากลุ่มมีความสามารถพอที่จะปรับเปลี่ยนผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้ดี เมื่อตลาดเปลี่ยนก็สามารถปรับตัวตามได้ ซึ่งในกรณีนี้ระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชนสามารถนำไปประยุกต์เพื่อใช้เป็นตัวอย่งด้านแนวคิดหรือวิธีปฏิบัติให้แก่กลุ่มตัวอย่างหรือธุรกิจอื่นๆ ได้

ตารางที่ 5.35 การประเมินตนเองด้านการกระจายความเสี่ยงรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 4.33 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 4.29 | ดี |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 4.14 | ดี |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 4.00 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟจินบ้านกอก | 4.00 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 4.00 | ดี |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 3.86 | ดี |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 3.43 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 3.14 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 2.57 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 2.43 | พอใช้ |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 2.43 | พอใช้ |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ | 2.43 | พอใช้ |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 2.29 | พอใช้ |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 1.57 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 1.29 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 1.14 | ต้องปรับปรุง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 1.14 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 0.57 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 2.79 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 9 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

ส่วนกลุ่มตัวอย่างในระบบส้มและข้าว ไม่มีกลุ่มใดผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยเลย โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตส้มซึ่งมีการปฏิบัติในระดับ “ต้องปรับปรุง” ทุกกลุ่ม เนื่องจากประเมินตนเองว่ายังด้อยในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์อันเนื่องมาจากลักษณะของผลิตภัณฑ์

เป็นสินค้าเกษตร การพัฒนาหรือปรับปรุงพันธุ์ด้วยตนเองทำได้ค่อนข้างยาก อีกทั้งผู้ปฏิบัติงานไม่ค่อยมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และยังคงทำตลาดแบบตั้งรับเป็นส่วนใหญ่

เมื่อพิจารณาระบบการผลิตที่เป็นไปในทำนองเดียวกัน ระบบการผลิตที่มีคะแนนประเมินสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มประกอบมี 3 ระบบด้วยกัน คือระบบการผลิตอาหารแปรรูป หัตถกรรมพื้นบ้าน และลำไย โดยระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชนมีการปฏิบัติในระดับดี ระบบการผลิตลำไยมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ข้อสังเกตคือระบบการผลิตลำไย แม้ว่าจะเป็นระบบผลิตพืชเช่นเดียวกับส้มและข้าว แต่กลับมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้มากกว่าเนื่องจากกลุ่มในระบบให้ความเห็นว่า สามารถปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นการผลิตนอกฤดูได้ จะมีข้อดีอยู่หลักๆ อยู่ที่ยังไม่มีความสามารถทำตลาดเชิงรุกได้ดีพอ และพัฒนาสายพันธุ์ได้ อีกหนึ่งข้อสังเกตคือในระบบการผลิตโคนมที่มีคะแนนการประเมินต่ำในองค์ประกอบนี้เมื่อเทียบกับคะแนนประเมินของโคนมเองในองค์ประกอบอื่นๆ เนื่องจากระบบการผลิตโคนมมีผลิตภัณฑ์เป็นน้ำนมดิบเพียงผลิตภัณฑ์เดียวเท่านั้น และไม่มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้นอกจากรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานตามความต้องการ

ตารางที่ 5.36 การประเมินตนเองด้านการกระจายความเสี่ยงรายระบบการผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|---------------------------|-------------|---------------------------|
| อาหารแปรรูป | 4.04 | ดี |
| หัตถกรรม | 3.59 | ดี |
| ลำไย | 3.38 | ปานกลาง |
| โคนม | 2.33 | พอใช้ |
| ข้าว | 2.00 | พอใช้ |
| ส้ม | 1.00 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มประกอบ | 2.79 | ปานกลาง |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.2.12 มีการบริหารความเสี่ยงต่ำ

องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มประกอบในระดับดี (3.44) โดยมีกลุ่มที่มีคะแนนประเมินตนเองมากกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทั้งสิ้น จำนวน 11 กลุ่ม และมี

ระดับการปฏิบัติกระจุกตัวอยู่ที่ระดับดีเกือบทั้งหมด ยกเว้นกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือกลุ่มข้าวห้วยทราย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ซึ่งถือว่ามี การปฏิบัติในระดับดีมาก โดยกลุ่มเห็นว่ากลุ่มทำตลาด โดยคำนึงถึงประโยชน์ของชุมชน กลุ่มมีแนวคิดที่อยากให้คนในชุมชนมีผลผลิตที่ปลอดภัยไว้รับประทาน กลุ่มมุ่งหาตลาดที่มีความมั่นคง และพยายามที่จะสร้างเครือข่ายทั้งเครือข่ายวัตถุดิบและเครือข่ายการตลาด (ตารางที่ 5.37 และตารางที่ 5.38)

ข้อสังเกตคือในองค์ประกอบนี้เป็นองค์ประกอบแรกที่กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตข้าวมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และเป็นการปฏิบัติในระดับดีมาก

ตารางที่ 5.37 การประเมินตนเองด้านการบริหารความเสี่ยงต่อรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 4.57 | ดีมาก |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 4.43 | ดี |
| สั้ม | กลุ่มสั้มศรีเมืองฝาง | 4.43 | ดี |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 4.43 | ดี |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 4.14 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 4.00 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 4.00 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 4.00 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 3.86 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก | 3.86 | ดี |
| สั้ม | กลุ่มสั้มสีทอง | 3.57 | ดี |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 3.29 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 3.00 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางค่า | 2.86 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 2.57 | ปานกลาง |
| สั้ม | กลุ่มสั้มบ้านสันมะม่วง | 2.43 | พอใช้ |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 2.29 | พอใช้ |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 2.00 | พอใช้ |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 1.71 | พอใช้ |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 3.44 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 11 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

เมื่อเปรียบเทียบระบบการผลิตพบว่าระบบการผลิตลำไยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 3.95 ทั้งนี้เพราะมีการพิจารณากิจกรรมอื่นร่วมด้วย (ปุ๋ย) ซึ่งผลิตและขายให้สมาชิกและคนในชุมชน ส่วนระบบการผลิตอาหารมีคะแนนเฉลี่ย 3.11 ซึ่งต่ำกว่าระบบอื่นๆ เนื่องจากไม่มีเครือข่ายและพึ่งพาสถาถาดภายนอกมากกว่าตลาถาดภายใน (เน้นตลาถาดส่งออก) ซึ่งใกล้เคียงกับระบบโคนม เพราะพึ่งพาสถาถาดเดียว (อยู่ในระบบโคเวต้า)

ตารางที่ 5.38 การประเมินตนเองด้านการบริหารความเสี่ยงต่ำรายระบบการผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|-----------------------|-------------|---------------------------|
| ลำไย | 3.95 | ดี |
| ข้าว | 3.76 | ดี |
| ส้ม | 3.48 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | 3.29 | ปานกลาง |
| โคนม | 3.19 | ปานกลาง |
| อาหารแปรรูป | 3.11 | ปานกลาง |
| คะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบ | 3.44 | ปานกลาง |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.2.13 เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น นำเข้าจากข้างนอกเท่าที่จำเป็นและไม่ไกลจากแหล่งผลิต

องค์ประกอบนี้ มีคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบในระดับปานกลาง (2.56) โดยมีกลุ่มที่มีคะแนนประเมินตนเองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบรวมทั้งสิ้น 10 กลุ่ม ซึ่งกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด (5.00) ได้แก่กลุ่มฯบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง โดยในองค์ประกอบนี้ ระบบการผลิตโคนมทั้ง 3 แห่ง มีคะแนนผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยและมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี แต่กลุ่มในระบบการผลิตลำไย 2 ใน 3 กลุ่ม และกลุ่มในระบบการผลิตส้ม ทั้งหมดไม่มีกลุ่มตัวอย่างใดผ่านเกณฑ์ เพราะจำเป็นต้องนำเข้าวัตถุดิบเพื่อการผลิต เช่น ปุ๋ย เช่นเดียวกันกับกลุ่มในระบบการผลิตหัตถกรรม 2 ใน 3 กลุ่มซึ่งต้องนำเข้าวัตถุดิบหลัก (ฝ้ายและไหมสังเคราะห์) จากนอกพื้นที่ (ตารางที่ 5.39)

ระบบการผลิตที่มีคะแนนสูงสุดได้แก่ระบบการผลิตโคนมโดยมีการปฏิบัติในระดับดีมาก (4.72) ส่วนระบบการผลิตอื่นๆ มีคะแนนในช่วง “ปานกลาง – ต้องปรับปรุง” ซึ่งใน

องค์ประกอบนี้สามารถใช้แนวคิดและวิธีปฏิบัติของระบบการผลิตโคนมเป็นต้นแบบให้แก่กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตอื่นๆ ในการพัฒนาด้านการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นได้ (ตารางที่ 5.40)

ตารางที่ 5.39 การประเมินตนเองด้านการเน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น นำเข้าจากข้างนอกเท่าที่จำเป็น และไม่ไกลจากแหล่งผลิตรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|---------------------------|
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 5.00 | ดีมาก |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 4.83 | ดีมาก |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 4.67 | ดีมาก |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 4.67 | ดีมาก |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 4.17 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟจินบ้านกอก | 3.50 | ดี |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 2.86 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 2.83 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 2.67 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่น้ำพัน | 2.33 | พอใช้ |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 2.33 | พอใช้ |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 2.33 | พอใช้ |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 1.67 | พอใช้ |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 1.14 | ต้องปรับปรุง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ | 0.86 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 0.83 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 0.83 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 0.67 | ต้องปรับปรุง |
| อาหาร | ข้าวแต่น้ำเกาะคา | 0.50 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 2.56 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 9 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

ตารางที่ 5.40 การประเมินตนเองด้านการเน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น นำเข้าจากข้างนอก
เท่าที่จำเป็น และไม่ไกลจากแหล่งผลิตรายระบบการผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|--------------------------|-------------|---------------------------|
| โคนม | 4.72 | ดีมาก |
| ข้าว | 3.00 | ปานกลาง |
| อาหารแปรรูป | 2.63 | ปานกลาง |
| ลำไย | 2.61 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | 1.62 | พอใช้ |
| ส้ม | 0.78 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | 2.56 | ปานกลาง |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.2.14 การจัดการความรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี

องค์ประกอบการจัดการความรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ประกอบด้วย 11 คำถามย่อยด้วยกัน โดยคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบนี้เท่ากับ 2.77 หรือเทียบเท่าการปฏิบัติในระดับปานกลาง คะแนนประเมินของกลุ่มตัวอย่างไม่มีกลุ่มตัวอย่างใดได้คะแนนในช่วงการปฏิบัติระดับดีมาก ทั้งนี้มีการกระจายตัวของคะแนนประเมินอยู่ใน 3 ระดับการปฏิบัติ โดยมากที่สุดอยู่ในระดับ “พอใช้” (7 กลุ่ม) ระดับ “ดี” และ “ปานกลาง” ระดับละ 5 กลุ่ม แต่ยังมีกลุ่มตัวอย่างอยู่ในเกณฑ์ “ต้องปรับปรุง” 2 กลุ่ม และในองค์ประกอบนี้ระบบการผลิตลำไยไม่มีกลุ่มใดผ่านเกณฑ์ โดยมีคะแนนการปฏิบัติอยู่ในด้านการวางแผนเพื่อนำไปปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งแผนการจัดการองค์กร แผนการตลาด และแผนการผลิต รวมถึงการเข้าถึงแหล่งความรู้ยังมีจำนวนน้อย (ตารางที่ 5.41)

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบซึ่งมีทั้งหมด 10 กลุ่มด้วยกัน ซึ่งมีคะแนนประเมินอยู่ในช่วง “ดี – ปานกลาง” โดยสหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการจำกัด มีคะแนนประเมินสูงสุด (4.45) และกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตโคนมมีคะแนนอยู่ในระดับ “ดี” ทั้ง 3 สหกรณ์ (4.00 – 4.45) ทั้งนี้สหกรณ์โคนมเนื่องจากสหกรณ์โคนมเห็นว่าตนมีการวางแผนในการดำเนินงานทั้งด้านองค์กร ตลาด และการเงินอย่างเป็นรูปธรรมและนำไปปฏิบัติจริง นอกจากนี้ยังมีการนำข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์มาใช้ประกอบการวางแผนอีกด้วย อีกทั้งสหกรณ์ยังมีแหล่งข้อมูลและสามารถเข้าถึงได้หลายแหล่งทั้ง

จากสมาชิกของสหกรณ์เอง และเครือข่ายตลาดหรือชุมชนสหกรณ์โคนม ซึ่งการปฏิบัติเหล่านี้สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบของแนวทางการปฏิบัติให้แก่กลุ่ม/สหกรณ์อื่นๆ ได้

ตารางที่ 5.41 การประเมินตนเองด้านการจัดการความรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 4.45 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก | 4.27 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโสัง | 4.09 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 4.00 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 3.64 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 3.45 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 3.36 | ปานกลาง |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 3.09 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 2.91 | ปานกลาง |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 2.82 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 2.45 | พอใช้ |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 2.36 | พอใช้ |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 2.18 | พอใช้ |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 2.09 | พอใช้ |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 1.82 | พอใช้ |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ | 1.64 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 1.55 | พอใช้ |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 1.36 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 1.18 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 2.77 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 9 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

เมื่อพิจารณารายระบบการผลิตซึ่งให้ผลในทำนองเดียวกันคือระบบการผลิตโคนม มีการปฏิบัติในระดับ “ดี” เพียงระบบเดียว ส่วนระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชนมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง” ส่วนระบบการผลิตพืชมีคะแนนการประเมินอยู่ในระดับ “พอใช้” เท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มเกษตรกรยังต้องการการเติมเต็มด้านการจัดการความรู้แบบบูรณาการมากกว่าระบบการ

ผลิตอื่น ทั้งด้านการจัดทำและความสำคัญของการวางแผนการดำเนินการ และการแสวงหาและเข้าถึงแหล่งความรู้ (ตารางที่ 5.42)

ตารางที่ 5.42 การประเมินตนเองด้านการจัดการความรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีรายระบบ

| การผลิต | | |
|-----------------------|-------------|---------------------------|
| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
| โคนม | 4.18 | ดี |
| อาหารแปรรูป | 3.18 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | 2.88 | ปานกลาง |
| ข้าว | 2.18 | พอใช้ |
| ลำไย | 2.15 | พอใช้ |
| ส้ม | 1.94 | พอใช้ |
| คะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบ | 2.77 | ปานกลาง |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.2.15 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของกลุ่ม/สหกรณ์

องค์ประกอบนี้มีคำถามย่อยรวม 21 ข้อด้วยกัน โดยมีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบเท่ากับ 2.90 หรือมีการปฏิบัติในด้านการพัฒนาบุคลากรในระดับ “ปานกลาง” และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (11 กลุ่ม) ก็มีการปฏิบัติในระดับนี้ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่มีการปฏิบัติในระดับ “ดี” เพียง 3 กลุ่ม ส่วนที่เหลือเป็น “พอใช้” 4 กลุ่ม และ “ต้องปรับปรุง” 1 กลุ่ม (ตารางที่ 5.43 และ ตารางที่ 5.44)

กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนสูง 8 อันดับแรก เป็นกลุ่มตัวอย่างของระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชนถึง 7 กลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดของระบบวิสาหกิจชุมชนนั่นเอง โดยมีคะแนนอยู่ระหว่าง 3.09 – 3.86 หรือปานกลางค่อนข้างดี ส่วนกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตเกษตรมีคะแนนปานกลางค่อนข้างต่ำ

ตารางที่ 5.43 การประเมินตนเองด้านการให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 3.86 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 3.82 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 3.50 | ดี |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอดเต่า | 3.41 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางค่า | 3.23 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 3.18 | ปานกลาง |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก | 3.14 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 3.09 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 3.00 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 3.00 | ปานกลาง |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 2.91 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 2.86 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 2.82 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 2.76 | ปานกลาง |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 2.41 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 2.36 | พอใช้ |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 2.36 | พอใช้ |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 2.14 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 1.23 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 2.90 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 8 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่าตนมีการดำเนินการที่มุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรขององค์กรอยู่หลายประการด้วยกัน เช่น มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ ผ่านการอบรม หรือศึกษาดูงานของหน่วยงานสนับสนุนต่างๆ บ่อยครั้ง กลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่าองค์กรของตนมีการนำภูมิปัญญามาปรับใช้ ทั้งการสร้างความรู้ใหม่ต่อยุคภูมิปัญญาเดิม เช่น กลุ่มฯ ดงป่าซาง มีการพัฒนาการใช้น้ำต่างจากจี๊ดแก้วแทนการใช้สารเคมี เป็นต้น อีกทั้งยังเห็นว่าการดำเนินงานของตนช่วยกระตุ้นให้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิกและครอบครัวได้เป็นอย่างดี อีกด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มวิสาหกิจมี

กิจกรรมชัดเจน และได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากรัฐในด้านนี้มีต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เห็นผลชัดเจนกว่ากลุ่มในระบบการผลิตเกษตร ซึ่งส่วนมากจะได้รับการช่วยเหลือในด้านเทคโนโลยีหรือการประกันราคาผลผลิตมากกว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจากองค์ประกอบนี้ แสดงให้เห็นว่าการเข้าถึงของหน่วยงานสนับสนุนยังไม่สามารถเติมส่วนขาดของกลุ่มเกษตรกรได้ ดังจะเห็นได้จากการประเมินด้านการได้รับความรู้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานภายนอกยังมีน้อยและจำกัด โดยเฉพาะองค์ความรู้ด้านเทคนิคการผลิตเฉพาะทาง (เกษตรอินทรีย์) ยังไม่ทั่วถึง และสร้างความเข้าใจอย่างถ่องแท้

ข้อสังเกตคือกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตลำไย มีบุคลากรที่เป็นนักวิชาการ แต่กลับไม่มีการจัดการความรู้เท่าที่ควร โดยกลุ่มเห็นว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการองค์กรและการตลาดยังมีน้อยไม่ว่าจากภายในกลุ่มเองหรือจากภายนอกกลุ่ม ไม่มีหรือมีน้อยในด้านการต่อ ยอดภูมิปัญญาในท้องถิ่น

ระบบการผลิตที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ระบบการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน (3.52) ซึ่งเป็นระบบที่มีการปฏิบัติในระดับดี เพียงระบบเดียว และส่วนระบบการผลิตอาหารแปรรูปพื้นบ้าน ลำไย ข้าวและโคนม มีการปฏิบัติใกล้เคียงกัน อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นระบบการผลิตส้มซึ่งมีการปฏิบัติในระดับพอใช้เท่านั้น

ตารางที่ 5.44 การประเมินตนเองด้านการให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรรายระบบการผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|--------------------------|-------------|---------------------------|
| หัตถกรรม | 3.52 | ดี |
| อาหารแปรรูป | 3.32 | ปานกลาง |
| ลำไย | 3.08 | ปานกลาง |
| ข้าว | 2.76 | ปานกลาง |
| โคนม | 2.59 | ปานกลาง |
| ส้ม | 2.00 | พอใช้ |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | 2.90 | ปานกลาง |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.2.16 สรุปผลการประเมินตนเองตามเงื่อนไขความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่มีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบสูงสุดได้แก่ องค์ประกอบที่ 10 คือ ชื่อสัตย์สุจริตไม่เอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีกลุ่ม/สหกรณ์ผ่านเกณฑ์ คะแนนเฉลี่ยมากที่สุดด้วย (13 กลุ่ม) ซึ่งผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่ม/สหกรณ์ตัวอย่างมีการปฏิบัติที่เกี่ยวกับความชื่อสัตย์สุจริตต่อผู้จำหน่ายวัตถุดิบมากเป็นอันดับหนึ่ง และคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ องค์ประกอบที่ 9 คือชื่อสัตย์สุจริตไม่เอาเปรียบแรงงาน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาประกอบกับข้อมูลพื้นฐาน และเกณฑ์ลักษณะย่อยส่วนใหญ่ไม่มีการแบ่งปันผลกำไรให้แก่แรงงาน จึงทำให้คะแนนเฉลี่ยต่ำ

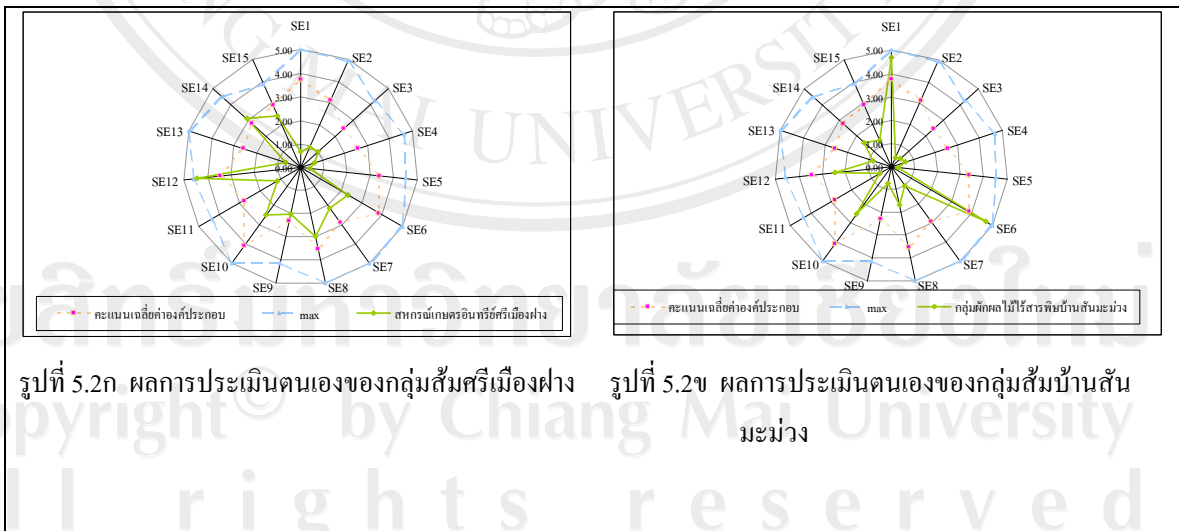
จากคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบทั้ง 15 ด้าน องค์ประกอบที่มีการปฏิบัติโดยเฉลี่ยในระดับดี มีด้วยกัน 4 องค์ประกอบด้วยกันคือองค์ประกอบที่ (1) ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการและมีขนาดที่เหมาะสม (6) มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ (8) ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค และ (10) ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ องค์ประกอบที่มีการปฏิบัติโดยเฉลี่ยในระดับปานกลาง มีจำนวน 9 องค์ประกอบด้วยกันได้แก่ องค์ประกอบที่ (2) ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด (4) มีการบริหารจัดการที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร (5) ใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม (7) ไม่โลภจนเกินไปหรือไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก (11) กระจายความเสี่ยงโดยมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายหรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดได้ (12) มีการบริหารความเสี่ยงต่ำ (13) เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น นำเข้าจากข้างนอกเท่าที่จำเป็นและไม่ไกลจากแหล่งผลิต (14) มีการจัดการความรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี และ (15) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของกลุ่ม/สหกรณ์ ระดับพอใช้ในองค์ประกอบที่ (3) มีการบริหารจัดการที่ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น และ (9) ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอาเปรียบแรงงาน

เมื่อเทียบกับการบริหารจัดการ 7 ประการแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติตามเงื่อนไขความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่า โดยคะแนนเฉลี่ยสูงสุดของแต่ละองค์ประกอบในระดับกลุ่ม มีคะแนนการปฏิบัติในระดับดีมาก ปรากฏอยู่ถึง 10 ใน 15 องค์ประกอบ และในจำนวนนี้เป็นองค์ประกอบที่ไม่มีกลุ่มตัวอย่างในระดับ “ต้องปรับปรุง” อยู่ 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ (8) ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค และองค์ประกอบที่ (10) ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ

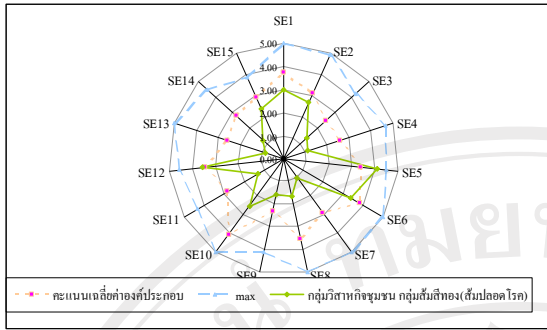
กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตส้มมีคะแนนประเมินตนเองอยู่ในระดับต้องปรับปรุงมากที่สุด โดยเฉพาะในองค์ประกอบที่ (3) มีการบริหารจัดการที่ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น (4) มีการบริหารจัดการที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร และ (11) กระจายความเสี่ยง โดยมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดได้

กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนอยู่ในช่วง “ดีมาก – ดี” มากเป็นอันดับหนึ่งได้แก่กลุ่มต้นผึ้ง โดยมีคะแนนประเมินในช่วงนี้มากถึง 14 องค์ประกอบ รองลงมาได้แก่ กลุ่มทอผ้าไทลื้อบ้านเฮี้ย 13 องค์ประกอบ กลุ่มมะไฟจินบ้านกอก 12 องค์ประกอบ สหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด 12 องค์ประกอบ และกลุ่มแม่บ้านเยาวชนพัฒนาหัตถกรรมบ้านดงป่าซาง 10 องค์ประกอบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ให้ความสำคัญหรือมีการปฏิบัติตามเงื่อนไขความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่สามารถเป็นต้นแบบให้แก่กลุ่มอื่นๆ

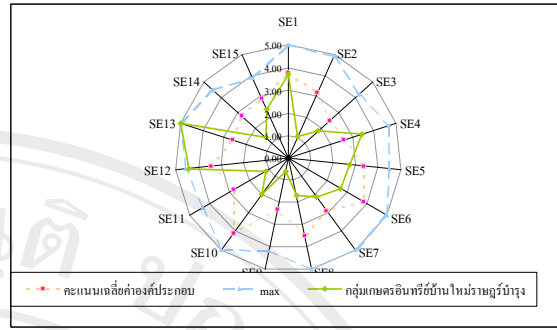
และเมื่อนำคะแนนประเมินตนเองของแต่ละกลุ่มเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบ (Benchmarking) เพื่อวัดวิธีปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างให้รู้ว่ามีคะแนนใกล้เคียงกับการปฏิบัติโดยเฉลี่ยมากน้อยเพียงไรในเกณฑ์ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง โดยในที่นี้แสดงผลในรูปแบบแผนผังใยแมงมุม (ดังรูปที่ 5.2)



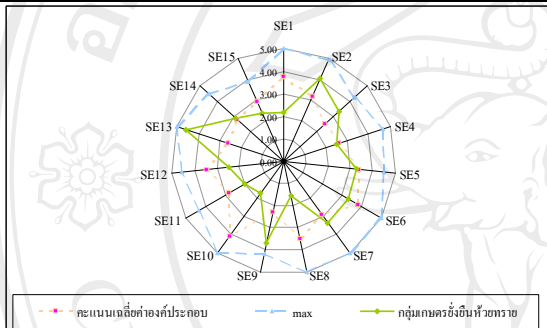
รูปที่ 5.2 ผลการประเมินของกลุ่มตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบปรับปรุงเงื่อนไขความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง



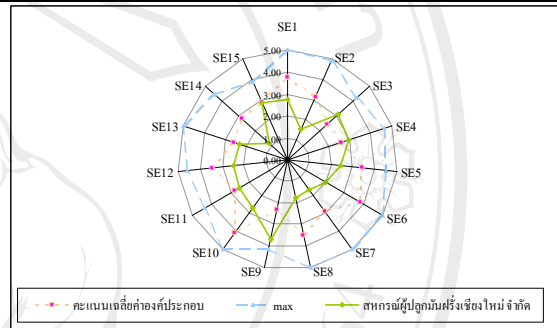
รูปที่ 5.2ก ผลการประเมินตนเองของกลุ่มสัมมนา



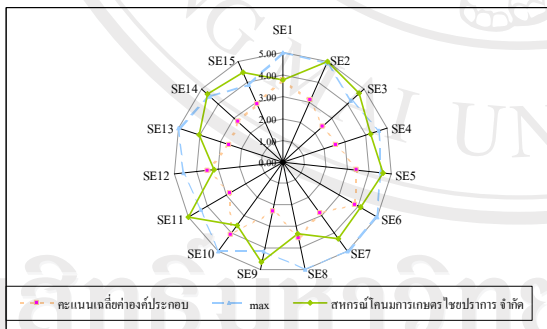
รูปที่ 5.2ง ผลการประเมินตนเองของกลุ่มชาวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง



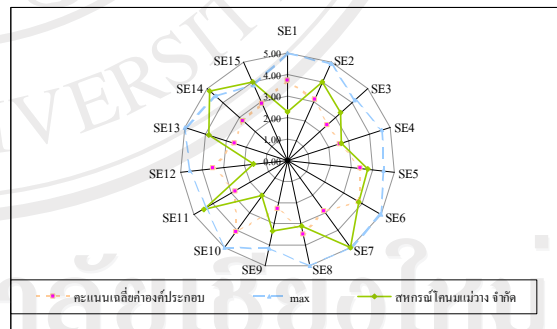
รูปที่ 5.2จ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มข้าวห้วยทราย



รูปที่ 5.2ฉ ผลการประเมินตนเองของสหกรณ์มันฝรั่ง

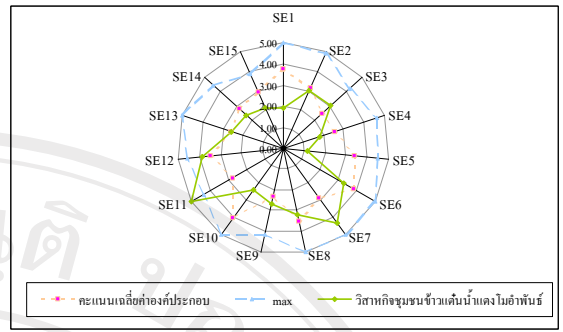
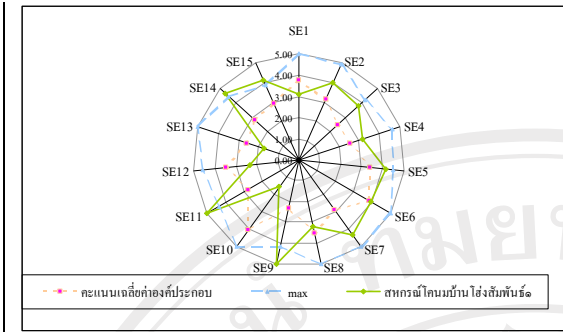


รูปที่ 5.2ช ผลการประเมินตนเองของสหกรณ์โคนมไชยปราการ



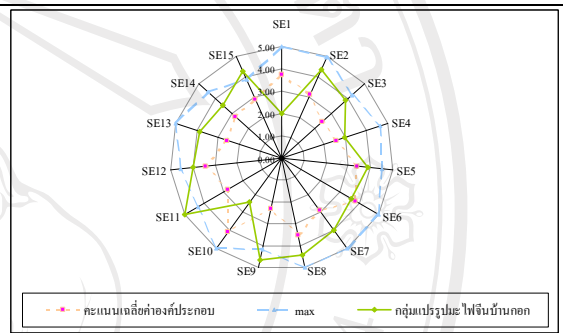
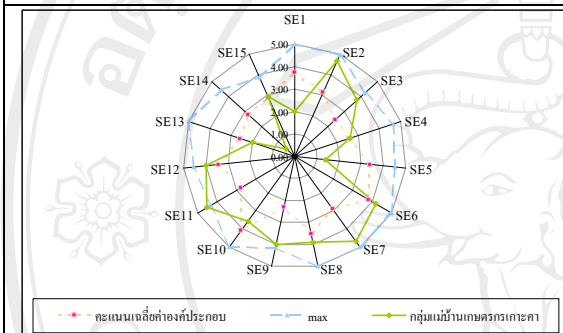
รูปที่ 5.2ซ ผลการประเมินตนเองของสหกรณ์โคนมแม่วาง

รูปที่ 5.2 (ต่อ)



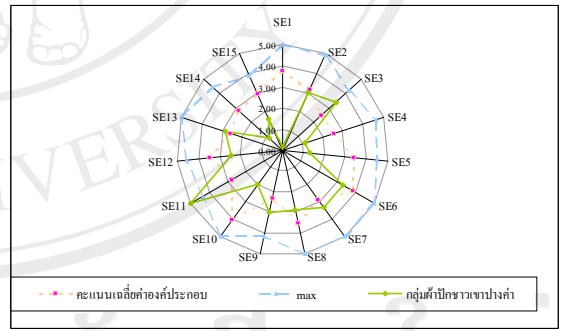
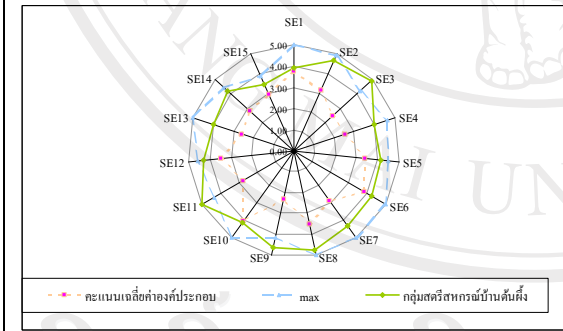
รูปที่ 5.2ฉ ผลการประเมินตนเองของสหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง

รูปที่ 5.2ญ ผลการประเมินตนเองของข้าวต้นอำพันธ์



รูปที่ 5.2ฎ ผลการประเมินตนเองของข้าวต้นเกาะคา

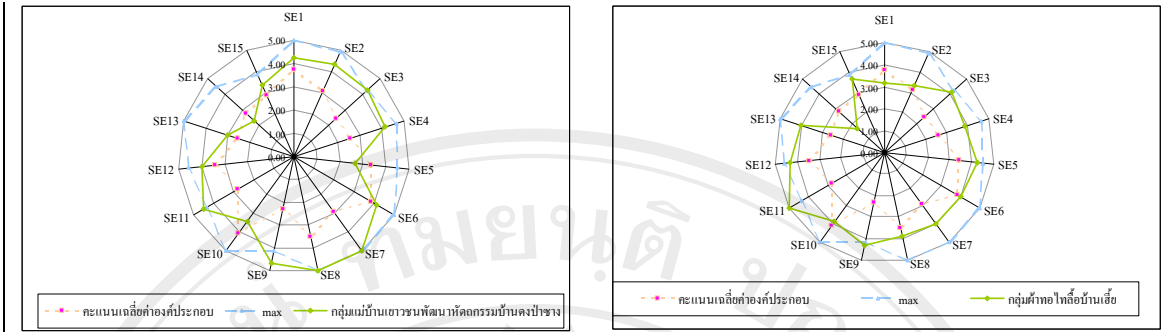
รูปที่ 5.2ฏ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มมะไฟจินบ้านกอก



รูปที่ 5.2จ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มคันหึ่ง

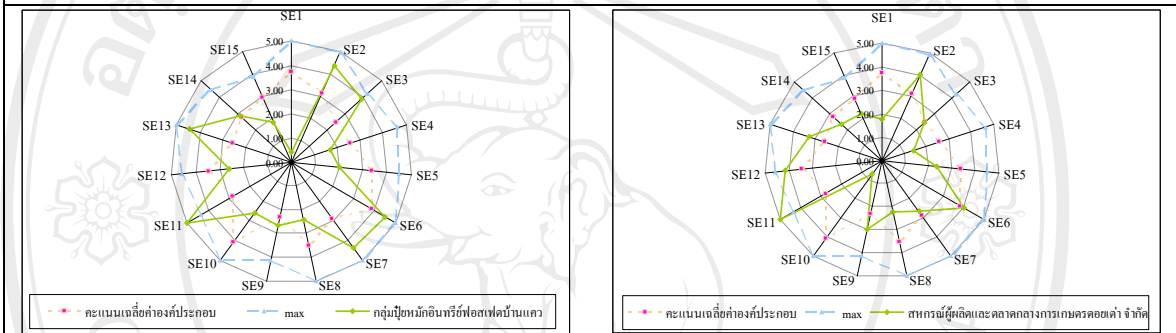
รูปที่ 5.2ฉ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มค้ำปีกชาวเขา
บ้านปางค่า

ลิขสิทธิ์สงวนโดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved



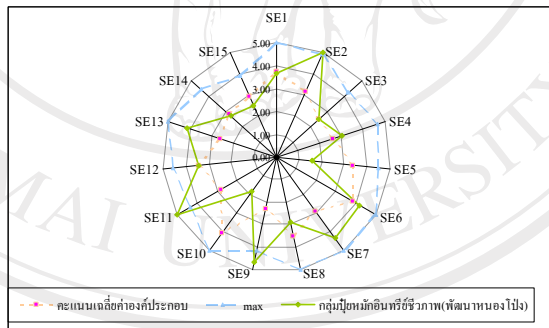
รูปที่ 5.2๓ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มกระดาศาบ้านดงป่าซาง

รูปที่ 5.2๔ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มทอผ้าบ้านเอื้อ



รูปที่ 5.2๕ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มลำไยบ้านแค

รูปที่ 5.2๖ ผลการประเมินตนเองของสหกรณ์ลำไยคอยเต่า



รูปที่ 5.2๗ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มปฎิหมักอินทรีย์ชีวภาพ (พัฒนาหนองโป่ง)

รูปที่ 5.2 (ต่อ)

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

หมายเหตุ: SE1 ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการและมีขนาดที่เหมาะสม SE2 ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด SE3 มีการบริหารจัดการที่ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น SE4 มีการบริหารจัดการที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร SE5 ใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม SE6 มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ SE7 ไม่โลภจนเกินไปหรือไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก SE8 ซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค SE9 ซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอาเปรียบแรงงาน SE10 ซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอาเปรียบผู้นำวัตถุดิบ SE11 กระจายความเสี่ยงโดยมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย SE12 มีการบริหารความเสี่ยงต่ำ SE13 เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น นำเข้าจากข้างนอกเท่าที่จำเป็นและไม่ไกลจากแหล่งผลิต SE14 มีการจัดการความรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี และ SE15 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของกลุ่ม/สหกรณ์

5.3 ผลการประเมินตนเองตามเกณฑ์การพัฒนาที่ยั่งยืน (ทุนสี่ประการ)

รายละเอียดของคะแนนการประเมินตนเองตามเกณฑ์การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาด้านทุนมนุษย์ องค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาด้านทุนทางกายภาพ องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาด้านทุนทางสังคม และองค์ประกอบที่ 4 การพัฒนา แสดงดังต่อไปนี้

5.3.1 การพัฒนาด้านทุนมนุษย์

องค์ประกอบการพัฒนาทุนมนุษย์นี้ มีคำถามย่อย 13 ข้อด้วยกัน โดยคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบมีค่าเท่ากับ 2.89 หรือเทียบเท่าการปฏิบัติเพื่อให้มีการพัฒนาทุนมนุษย์ในระดับ “ปานกลาง” ในองค์ประกอบนี้กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนอยู่ในช่วงการปฏิบัติระดับ “ดี – พอใช้” โดยมีการกระจุกตัวอยู่ในระดับ “ปานกลาง” มากถึง 11 กลุ่ม (ตารางที่ 5.45 และ ตารางที่ 5.46)

เมื่อพิจารณาคะแนนประเมินตนเองเทียบกับคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบจะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตอาหารแปรรูปพื้นบ้านมีคะแนนประเมินมากกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบทั้งหมด โดยมีการปฏิบัติในระดับ “ดี” ถึง 2 กลุ่ม แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างในระบบหัตถกรรมพื้นบ้านซึ่งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเหมือนกัน โดยมีเหตุผลแตกต่างกันไป โดยกลุ่มดงป่าซางประเมินตนเองต่ำในเรื่องบทบาทการสนับสนุนให้สมาชิกยกย่องผู้มีความรู้และผู้มีคุณธรรม โดยเห็นว่าบทบาทในด้านนี้ ไม่ใช่บทบาทของกลุ่ม ส่วนอีก 2 กลุ่ม ให้ความเห็นว่าที่ผ่านมากลุ่มไม่ได้คำนึงถึงการดำเนินการในด้านนี้เลย

เมื่อพิจารณาข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างยังไม่ได้มีการปฏิบัติหรือมีการปฏิบัติน้อย ที่มีผลทำให้ไม่มีกลุ่มตัวอย่างใดมีคะแนนอยู่ในเกณฑ์ดีมาก พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนต่ำเนื่องจากเห็นว่า การดำเนินการของตนยังไม่ช่วยก่อให้เกิดสวัสดิการที่เป็นผลดีต่อทรัพยากรมนุษย์ของกลุ่มเท่าที่ควรและยังขาดสวัสดิการทั้งด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย และการดูแลเด็กและคนชรา

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากข้อมูลเชิงประจักษ์เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างพิจารณาสวัสดิการในรูปแบบของตัวเงิน ดังนั้นเมื่อกลุ่มมีผลประกอบการไม่มากพอ จึงจัดสรรในรูปแบบของเงินปันผลและเงินหมุนเวียนของกลุ่มก่อน

ตารางที่ 5.45 การประเมินตนเองด้านการพัฒนาทุนมนุษย์รายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 4.23 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 3.77 | ดี |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 3.54 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 3.46 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 3.23 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 3.23 | ปานกลาง |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 3.08 | ปานกลาง |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก | 3.08 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 3.08 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 2.92 | ปานกลาง |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 2.85 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 2.85 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 2.77 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 2.69 | ปานกลาง |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 2.46 | พอใช้ |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 2.38 | พอใช้ |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 2.08 | พอใช้ |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ | 1.69 | พอใช้ |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 1.54 | พอใช้ |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 2.89 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 10 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

เมื่อพิจารณารายระบบการผลิต พบว่าคะแนนประเมินอยู่ในช่วง “ดี – พอใช้” เช่นเดียวกับคะแนนรายกลุ่ม โดยระบบการผลิตอาหารแปรรูปเป็นระบบเดียวที่มีการปฏิบัติในระดับ “ดี” ส่วนระบบการผลิตโคนม ลำไย และข้าว มีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง” และระบบการผลิตหัตถกรรมและส้ม มีการปฏิบัติในระดับ “พอใช้” อย่างไรก็ตามระบบการผลิตมีการปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกันมากนักจากช่วงของคะแนนซึ่งไม่ห่างกันมาก (2.46 – 3.54)

ตารางที่ 5.46 การประเมินตนเองด้านการพัฒนาทุนมนุษย์รายระบบการผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|------------------------|-------------|---------------------------|
| อาหารแปรรูป | 3.54 | ดี |
| โคนม | 3.03 | ปานกลาง |
| ลำไย | 2.95 | ปานกลาง |
| ข้าว | 2.67 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | 2.49 | พอใช้ |
| ส้ม | 2.46 | พอใช้ |
| คะแนนเฉลี่ยของค้ประกอบ | 2.89 | ปานกลาง |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.3.2 การพัฒนาด้านทุนทางกายภาพ

องค์ประกอบการพัฒนาทุนทางกายภาพ ประกอบด้วยคำถามย่อยรวม 9 ข้อ ที่เน้นประเด็นสำคัญเช่นเครื่องมือเครื่องจักร เงินทุน และวัสดุอื่นๆ ทั้งด้านการสะสม และการนำไปใช้ ซึ่งคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบเท่ากับ 1.67 หรือมีการปฏิบัติโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ “พอใช้” ซึ่งเป็นคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบที่น้อยที่สุด เมื่อเทียบกับองค์ประกอบอื่นๆ (ตารางที่ 5.47 และ ตารางที่ 5.48)

ผลการประเมินของกลุ่มตัวอย่างกระจุกตัวอยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุงมากถึง 9 กลุ่ม โดยเป็นระบบการผลิตพืช 8 กลุ่ม และระบบการผลิตหัตถกรรม 1 กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินสูงสุดคือกลุ่มในระบบการผลิตอาหารแปรรูปที่บ้านได้แก่ กลุ่มต้นผึ้ง ซึ่งมีคะแนนเท่ากับ 4.11 หรือมีการปฏิบัติในระดับ “ดี”

เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างที่มีการปฏิบัติในระดับที่ ต้องปรับปรุงทั้งหมด พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนต่ำในประเด็นที่เหมือนกัน ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างมีการสะสมทุนทางกายภาพในรูปของตัวเงินมากที่สุด แต่ไม่มีการสะสมเพิ่มในด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการผลิตของเกษตรกรไม่ได้มีการดำเนินงานร่วมกัน แต่เป็นต่างคนต่างผลิต จึงมีเครื่องมือเครื่องจักรส่วนตัวเพื่อใช้ในฟาร์มของตน ซึ่งเหตุผลนี้ส่งผลต่อประเด็นการสะสมทุนกายภาพอื่นๆ ในองค์ประกอบนี้ คือไม่ทำให้ทุนทางวัตถุของชุมชนเพิ่มขึ้น เนื่องจากสงวนไว้ใช้ของตนเองเท่านั้น ส่วนที่เป็นตัวเงินก็ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์กับชุมชนแต่สงวนไว้ใช้ภายในกลุ่มเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 5.47 การประเมินตนเองด้านการพัฒนาทุนทางกายภาพรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 4.11 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 3.67 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟจินบ้านกอก | 3.11 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 2.56 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโสัง | 2.44 | พอใช้ |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 2.22 | พอใช้ |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 2.00 | พอใช้ |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 2.00 | พอใช้ |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 1.89 | พอใช้ |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 1.89 | พอใช้ |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 1.44 | ต้องปรับปรุง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ | 1.44 | ต้องปรับปรุง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 1.11 | ต้องปรับปรุง |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 1.00 | ต้องปรับปรุง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 0.89 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 0.00 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 0.00 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 0.00 | ต้องปรับปรุง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 0.00 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 1.67 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 10 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

พิจารณารายระบบการผลิตจะเห็นว่า คะแนนประเมินอยู่ในช่วง “ปานกลาง – ต้องปรับปรุง” และมีระบบที่อยู่ในระดับต้องปรับปรุงมากถึง 3 ระบบด้วยกัน ซึ่งเป็นระบบผลิตพืช

ทั้งหมด โดยเฉพาะระบบการผลิตส้ม ซึ่งไม่มีคะแนนในองค์ประกอบนี้เลย จากการที่ไม่มีกิจกรรมการผลิตร่วมกัน

ตารางที่ 5.48 การประเมินตนเองด้านการพัฒนาทุนทางกายภาพรายระบบการผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|--------------------------|-------------|---------------------------|
| อาหารแปรรูป | 2.83 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | 2.37 | พอใช้ |
| โคนม | 2.33 | พอใช้ |
| ลำไย | 1.30 | ต้องปรับปรุง |
| ข้าว | 0.81 | ต้องปรับปรุง |
| ส้ม | 0.00 | ต้องปรับปรุง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | 1.67 | พอใช้ |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.3.3 ทุนทางสังคม

องค์ประกอบของการพัฒนาทุนทางสังคม มีคำถามย่อยรวม 9 ข้อ มุ่งประเด็นไปที่ความสามัคคีกลมเกลียวทั้งภายใน และภายนอกกลุ่ม รวมทั้งระหว่างกลุ่มต่อชุมชน และกลุ่มต่อกลุ่มอื่นๆ ตลอดจนการเป็นแหล่งพึ่งพิงของชุมชนและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบนี้มีค่าเท่ากับ 3.91 หรือเป็นการปฏิบัติในระดับ “ดี” และเป็นการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (9 กลุ่ม) โดยองค์ประกอบนี้กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนอยู่ในช่วง “ดีมาก – ปานกลาง” และกลุ่มตัวอย่างที่มีการปฏิบัติในระดับดีมากอยู่แทบจะทุกระบบการผลิต เว้นระบบการผลิต โคนมและส้ม (ตารางที่ 5.49 และ ตารางที่ 5.50)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการดำเนินงานช่วยให้สมาชิกมีความรักใคร่กลมเกลียวกันเป็นอย่างดี และองค์กรของตนก็เป็นที่รักและกลมเกลียวกับคนในชุมชน และไม่ได้แข่งขันกันเองระหว่างกลุ่มภายในชุมชนเดียวกัน ในส่วนที่กลุ่มตัวอย่างยังมีการปฏิบัติน้อยคือการร่วมมือกันในรูปแบบของเครือข่ายกับภายนอก และกลุ่มยังไม่เห็นผลจากการดำเนินงานของกลุ่มที่ช่วยลดปัญหาของสังคม

กลุ่มตัวอย่างในระบบวิสาหกิจชุมชนยกเว้นกลุ่มผ้าปักชาวเขาปางค่า มีคะแนนอยู่ในระดับ “ดีมาก – ดี” ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบของแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาทุนทางสังคมแก่กลุ่มอื่นๆ ได้

ตารางที่ 5.49 การประเมินตนเองด้านการพัฒนาทุนทางสังคมรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 5.00 | ดีมาก |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 4.78 | ดีมาก |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 4.56 | ดีมาก |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 4.56 | ดีมาก |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 4.44 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 4.33 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 4.22 | ดี |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 4.22 | ดี |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 4.11 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟจินบ้านกอก | 4.11 | ดี |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 4.11 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 3.78 | ดี |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 3.67 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 3.44 | ปานกลาง |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 3.44 | ปานกลาง |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 3.33 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางค่า | 2.89 | ปานกลาง |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 2.78 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 2.56 | ปานกลาง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 3.91 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 16 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

และเมื่อพิจารณาระบบการผลิตจะเห็นว่า แทบทุกระบบการผลิตมีการปฏิบัติในระดับ “ดี” ยกเว้นระบบการผลิตข้าวซึ่งมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ตารางที่ 5.50 การประเมินตนเองด้านการพัฒนาทุนทางสังคมรายระบบการผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|--------------------------|-------------|---------------------------|
| อาหารแปรรูป | 4.28 | ดี |
| ลำไย | 4.04 | ดี |
| โคนม | 4.03 | ดี |
| หัตถกรรม | 4.00 | ดี |
| ส้ม | 3.70 | ดี |
| ข้าว | 3.30 | ปานกลาง |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | 3.91 | ดี |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.3.4 การพัฒนาด้านทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบนี้มีคำถามย่อยรวม 9 ข้อ โดยมีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบเท่ากับ 2.83 หรือ โดยเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ซึ่งในองค์ประกอบนี้คะแนนประเมินของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วง “ดี – พอใช้” แม้ว่าไม่มีกลุ่มตัวอย่างใดปฏิบัติได้ถึงระดับดีมาก แต่ไม่มีกลุ่มใดมีคะแนนในระดับต้องปรับปรุง อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างที่ควรให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติในด้านนี้เพิ่มขึ้นคือกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตลำไย เนื่องจากมีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบทุกกลุ่ม

ข้อสังเกตคือในองค์ประกอบนี้กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตส้มซึ่งมีคะแนนค่อนข้างต่ำแทบทุกองค์ประกอบกลับมีคะแนนประเมินมากกว่าเกณฑ์ทุกกลุ่ม สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่เลือกศึกษาในครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีการผลิตแบบอินทรีย์หรือมุ่งปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นแบบอินทรีย์ จึงมีแนวคิดและการปฏิบัติต่อการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ผลิตโดยทั่วไป

และเมื่อพิจารณาระบบการผลิตจะเห็นว่าระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชนเป็นระบบที่มีการปฏิบัติหรือคำนึงถึงทรัพยากรสิ่งแวดล้อมค่อนข้างน้อย ซึ่งคำตอบเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือกลุ่มตัวอย่างไม่มีการปฏิบัติ(หรือมีน้อย) ในด้านการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรในชุมชนเป็นพิเศษ ไม่ได้มีการดำเนินการเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรหรือสร้างทรัพยากรใหม่ๆ ขึ้นในชุมชน

ตลอดจนไม่ได้มีการวางแผนการใช้ทรัพยากร ทั้งนี้กลุ่มในระบบการผลิตวิสาหกิจชุมชนให้เหตุผลว่ากิจกรรมของตนไม่ได้เกี่ยวข้องกับด้านนี้โดยตรง และบทบาทการฟื้นฟูทรัพยากรไม่ใช่บทบาทหลักของกลุ่ม แต่เป็นบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านและส่วนปกครองอื่นๆ

ตารางที่ 5.51 การประเมินตนเองด้านการพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายกลุ่ม

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ ความสำคัญ |
|--|------------------------------|-------------|-------------------------------|
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | 4.11 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | 3.89 | ดี |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | 3.78 | ดี |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | 3.78 | ดี |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | 3.78 | ดี |
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | 3.67 | ดี |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | 3.67 | ดี |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก | 3.22 | ปานกลาง |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | 2.89 | ปานกลาง |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | 2.67 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | 2.67 | ปานกลาง |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | 2.44 | พอใช้ |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | 2.33 | พอใช้ |
| อาหาร | ข้าวแต่นเกาะคา | 2.00 | พอใช้ |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ | 1.92 | พอใช้ |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | 1.89 | พอใช้ |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | 1.89 | พอใช้ |
| อาหาร | ข้าวแต่นอำพัน | 1.67 | พอใช้ |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | 1.56 | พอใช้ |
| คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบ | | 2.83 | |
| จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย | | 9 | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

ตารางที่ 5.52 การประเมินตนเองด้านการพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายระบบ
การผลิต

| ระบบการผลิต | คะแนนเฉลี่ย | ระดับการปฏิบัติ/ความสำคัญ |
|-----------------------|-------------|---------------------------|
| ส้ม | 3.71 | ดี |
| ข้าว | 2.85 | ปานกลาง |
| โคนม | 2.93 | ปานกลาง |
| อาหารแปรรูป | 2.70 | ปานกลาง |
| หัตถกรรม | 2.79 | ปานกลาง |
| ลำไย | 2.07 | พอใช้ |
| คะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบ | 2.83 | ปานกลาง |

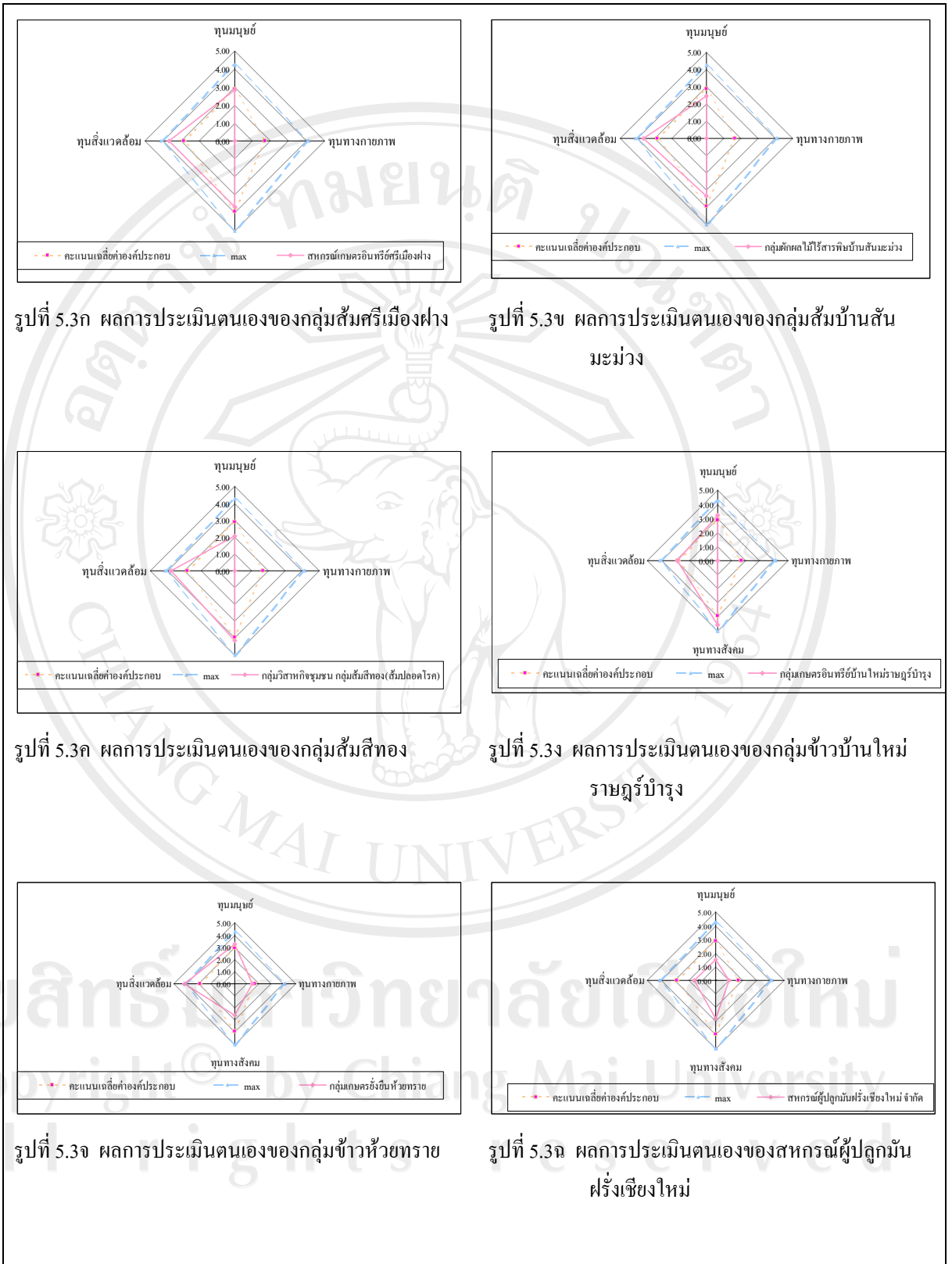
ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

5.3.5 สรุป

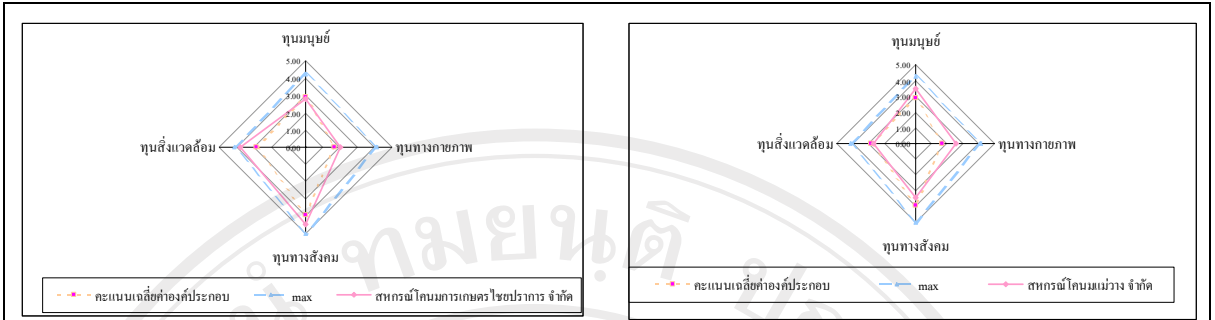
ทุนทางสังคมเป็นองค์ประกอบที่มีคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบสูงสุด (3.94) และเป็นองค์ประกอบที่มีจำนวนกลุ่ม/สหกรณ์ผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยมากที่สุดด้วยเช่นกัน (12 กลุ่ม) ในขณะที่ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบกลุ่ม/สหกรณ์ผ่านเกณฑ์น้อยที่สุด โดยมีกลุ่ม/สหกรณ์ที่ผ่านเกณฑ์เพียง 8 กลุ่ม

ทั้งนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ยังคงเป็นระบบที่มีคะแนนเฉลี่ยกลุ่มสูงสุดเป็นสามอันดับแรก และผ่านเกณฑ์ทุกองค์ประกอบทั้งสามกลุ่ม ได้แก่กลุ่มต้นผึ้ง กลุ่มกระดาดสาบ้านดงป่าซาง และกลุ่มมะไฟบ้านกอก ข้อสังเกตคือระบบการผลิตส้มเป็นระบบที่มีการคำนึงถึงทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากที่สุด และระบบการผลิตเกษตร ทั้งข้าว ส้ม และลำไย คำนึงถึงการสะสมทุนกายภาพน้อย

และเมื่อนำคะแนนประเมินตนเองของแต่ละกลุ่มเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบ (Benchmarking) เพื่อวัดวิปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างให้รู้ว่ามีคะแนนใกล้เคียงกับการปฏิบัติโดยเฉลี่ยมากน้อยเพียงไรในเกณฑ์การพัฒนาที่ยั่งยืนนี้ โดยแสดงผลในรูปแบบแผนผังใยแมงมุม (ดังรูปที่ 5.3)

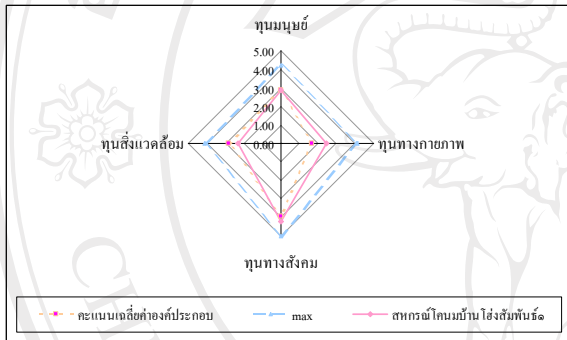


รูปที่ 5.3 ผลการประเมินของกลุ่มตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบปรับปรุงเกณฑ์การพัฒนาที่ยั่งยืน

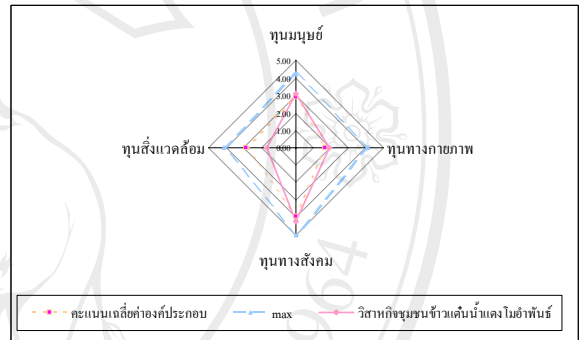


รูปที่ 5.3ซ ผลการประเมินตนเองของสหกรณ์โคนม
การเกษตรไชยปราการ

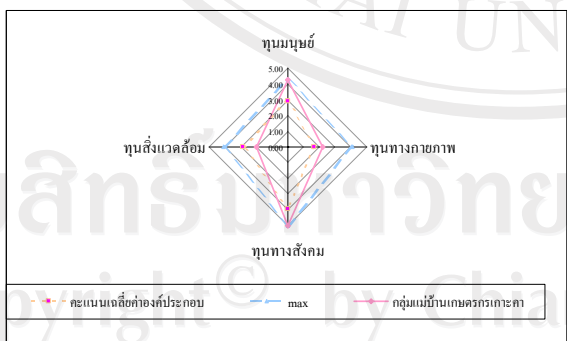
รูปที่ 5.3ซ ผลการประเมินตนเองของสหกรณ์โคนม
แม่วัง จำกัด



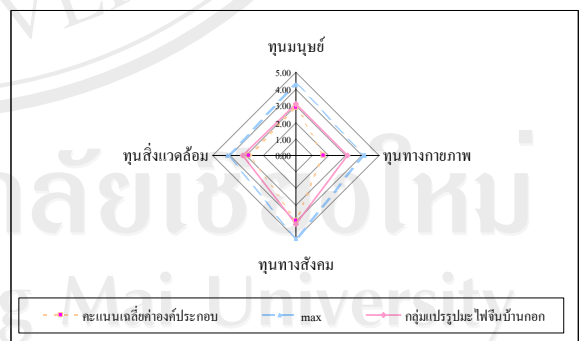
รูปที่ 5.3ฅ ผลการประเมินตนเองของสหกรณ์โคนมบ้าน
โองสามพันไร่



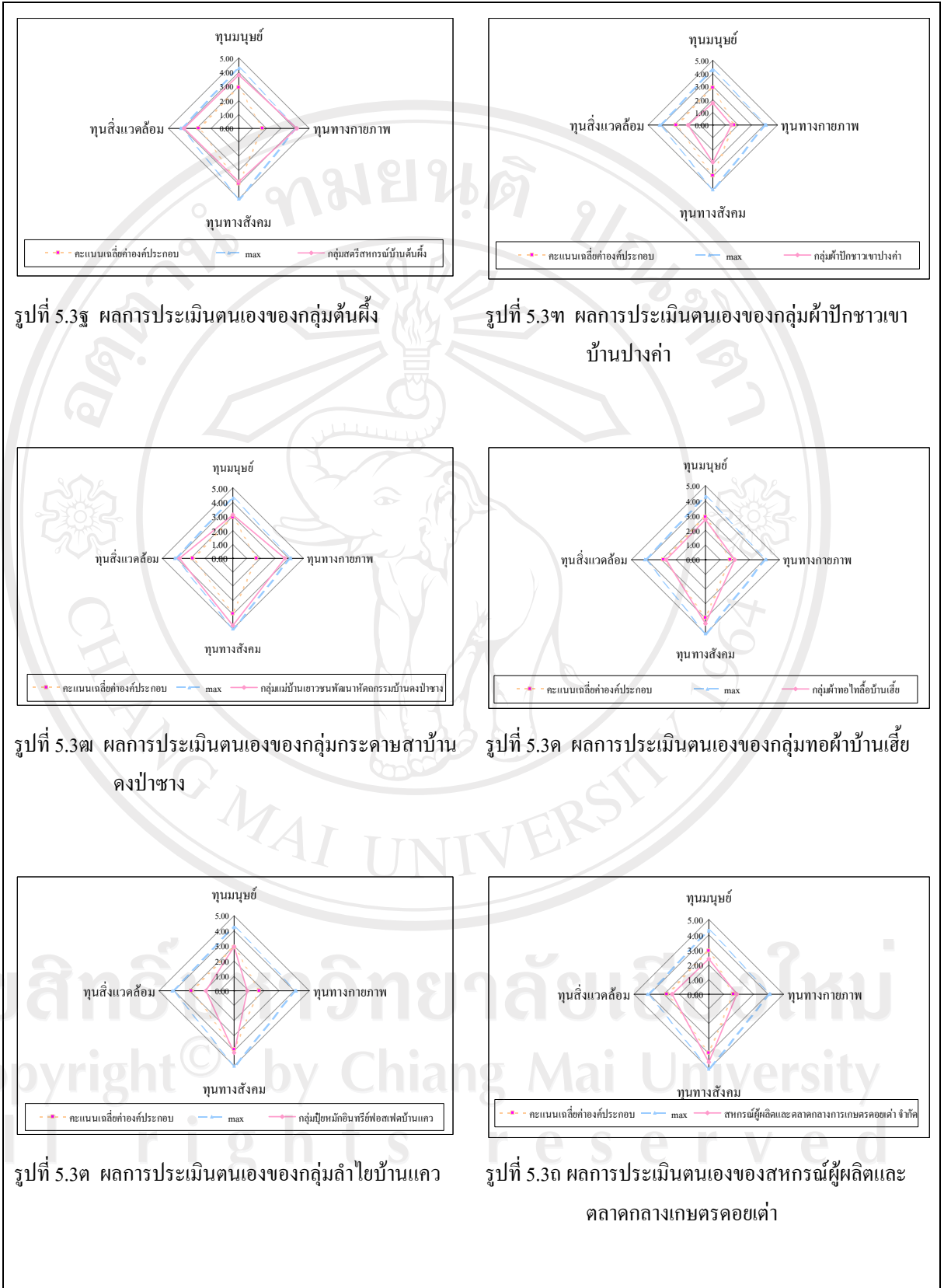
รูปที่ 5.3ญ ผลการประเมินตนเองของวิสาหกิจชุมชนข้าว
แต่น้ำแดงไม่อำพัน



รูปที่ 5.3ฎ ผลการประเมินตนเองของข้าวแต่น้ำแดง
เกาะตา



รูปที่ 5.3ฏ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มมะไฟเงินบ้าน
กอก



รูปที่ 5.3จ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มดงผึ้ง

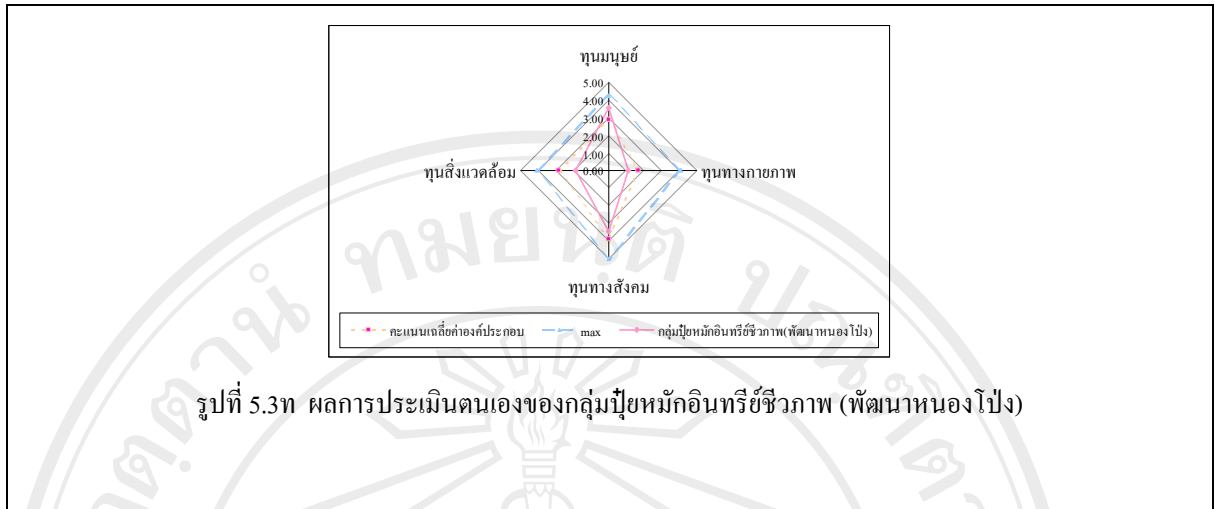
รูปที่ 5.3ข ผลการประเมินตนเองของกลุ่มห้วยป่าสักบ้านปางค่า

รูปที่ 5.3ค ผลการประเมินตนเองของกลุ่มกระดาศาบ้านดงป่าซาง

รูปที่ 5.3ด ผลการประเมินตนเองของกลุ่มทอผ้าบ้านเฮือ

รูปที่ 5.3จ ผลการประเมินตนเองของกลุ่มลำไยบ้านแคว

รูปที่ 5.3ด ผลการประเมินตนเองของสหกรณ์ผู้ผลิตและตลาดกลางเกษตรคอยคำ



รูปที่ 5.3 (ต่อ)

5.4 การวิเคราะห์ความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่ม/สหกรณ์ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

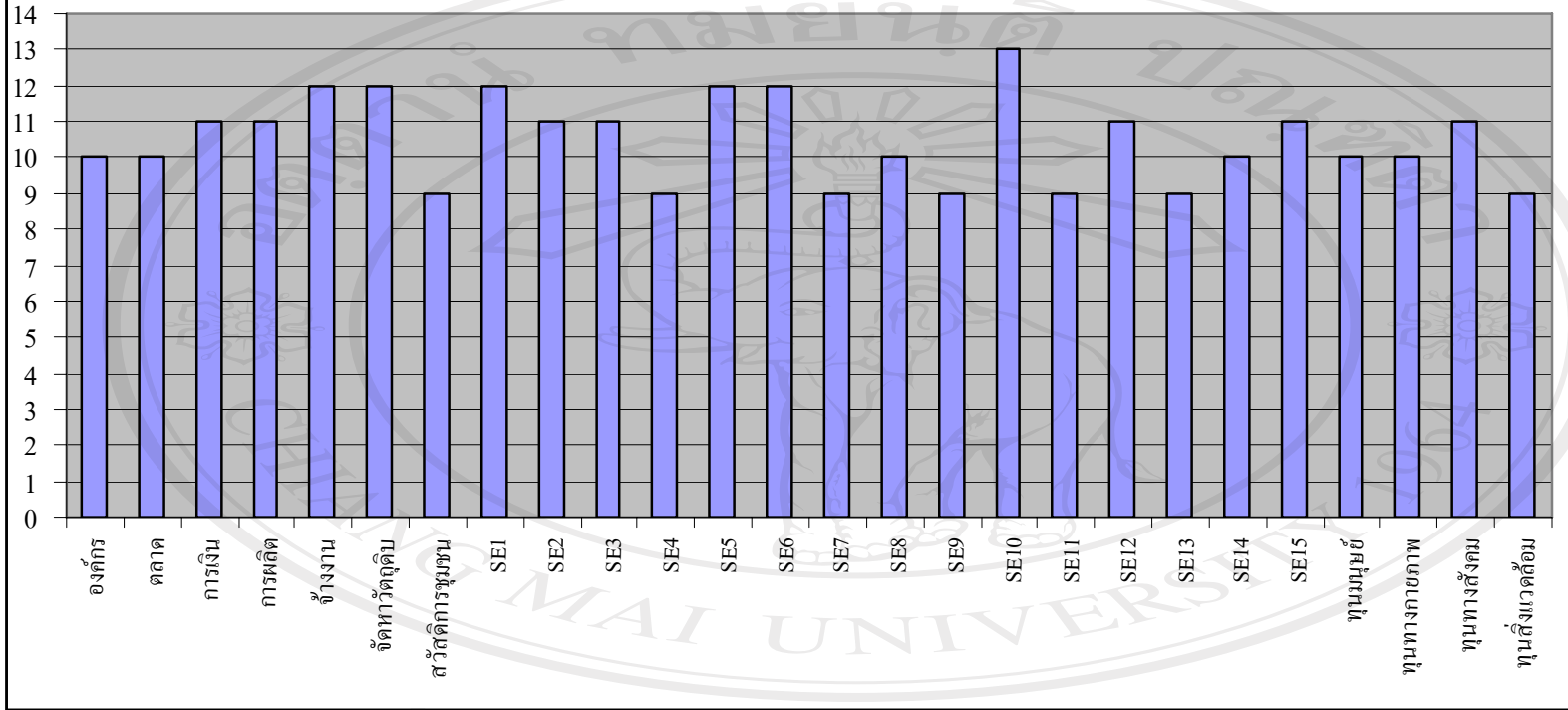
ในการวิเคราะห์นี้ เป็นการวิเคราะห์ทั้ง 3 หลักเกณฑ์ร่วมกัน ด้วยการนำทั้ง 26 องค์ประกอบมาพิจารณาร่วมกัน เมื่อพิจารณาโดยใช้คะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบเป็นฐานการประเมิน จากตารางที่ 5.53 จะเห็นว่า มีการกระจุกตัว (ตามแถบสีชมพู) อยู่ในระบบการผลิตโคนม อาหาร และหัตถกรรม และเมื่อใช้คะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบเป็นฐานในการประเมิน พบว่ากลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตอาหารแปรรูป โคนม และหัตถกรรม มีการบริหารจัดการตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง มากกว่าระบบการผลิตพืชอย่างส้ม ลำไย และข้าว กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนประเมินสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยมากอยู่ในระบบการผลิตอาหารแปรรูปพื้นบ้าน ได้แก่ กลุ่มมะไฟจินบ้านกอก และกลุ่มบ้านต้นผึ้ง ซึ่งมีมากถึง 25 องค์ประกอบ รองลงมาเป็นสหกรณ์โคนมไชยปราการ 24 องค์ประกอบ กลุ่มกระดาศบ้านดงป่าซาง 23 องค์ประกอบ และกลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย 22 องค์ประกอบ ทั้งนี้ องค์ประกอบที่มีกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ องค์ประกอบข้อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ โดยมีจำนวน 13 กลุ่มตัวอย่าง รองลงมา ได้แก่ การบริหารการจ้างงาน การบริหารการจัดหาวัตถุดิบ การใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการและ มีขนาดที่เหมาะสม การใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม และขนาดการผลิตสอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ องค์ประกอบละ 12 กลุ่มตัวอย่าง (รูปที่ 5.53)

ตารางที่ 5.53 การกระจายตัวของคะแนนประเมินที่สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบ

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | องค์กร | ตลาด | การเงิน | การผลิต | จ้างงาน | จัดหาวัตถุดิบ | สวัสดิการ | SE1 | SE2 | SE3 | SE4 | SE5 | SE6 | SE7 | SE8 | SE9 | SE10 | SE11 | SE12 | SE13 | SE14 | SE15 | ทุนมนุษย์ | ทุนทางกายภาพ | ทุนทางสังคม | ทุนเชิงแวดล้อม | จำนวนองค์ประกอบ | |
|------------------------------|------------------------------|--------|------|---------|---------|---------|---------------|-----------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|------|------|------|------|------|------|-----------|--------------|-------------|----------------|-----------------|---|
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | | p | | | | | | | | | | | | | | | | | | p | | p | | | | p | 4 | |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | | | | | | | | p | | | | | p | | | | | | | | | | | | | p | 3 | |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | | | | | | | | | | | | p | | | | | | | | p | | | | p | p | | 4 | |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | p | | p | p | | | p | p | | p | | p | p | p | p | | p | p | p | p | | | p | | | | 15 | |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | | | | p | p | | p | p | | | | p | p | | | p | p | | | p | | | | | p | | 14 | |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | | | p | p | | | p | p | | | | p | | | | | p | p | | | | p | | p | p | | 10 | |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | | | | | | | p | p | | | | p | | | | | | | | p | p | | | | p | p | | 8 |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | p | | | p | | | p | p | p | p | | | | | p | | | | | p | p | | | | | p | 13 | |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | p | p | | | | | p | p | p | | | p | | | | p | | | | | p | p | | | | | 10 | |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | | | p | p | p | 24 | |
| โคนม | สหกรณ์โคนมเม่วง | p | p | p | | | | p | p | p | p | p | p | p | p | | | p | | | p | p | | p | p | | | 19 | |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | p | p | p | | | | p | p | p | p | p | p | p | p | | | p | | | p | p | | | | p | p | 19 | |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ | | | | p | p | | | | | | | p | | | | | | | | | | | | | | | 6 | |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | p | p | p | p | p | | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | | | | p | p | p | p | 23 | |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | | | | p | p | | | 22 | |
| อาหาร | กลุ่มแปรรูปมะไฟที่บ้านกอก | p | p | p | p | p | | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | 25 | |
| อาหาร | กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | p | | p | 25 | |
| อาหาร | ข้าวแต่น้ำอำพัน | | | p | | | | p | | | | | p | p | | | p | p | p | | | | p | p | p | p | | 12 | |
| อาหาร | ข้าวแต่น้ำเกาะคา | | p | p | p | p | | | p | p | p | | p | p | p | p | p | p | p | | | p | p | p | p | p | | 19 | |
| จำนวนกลุ่มที่เกินคะแนนเฉลี่ย | | 10 | 10 | 11 | 11 | 12 | 12 | 9 | 12 | 11 | 11 | 9 | 12 | 12 | 9 | 10 | 9 | 13 | 9 | 11 | 9 | 10 | 11 | 10 | 10 | 11 | 9 | | |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

หมายเหตุ: SE1 ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการและมีขนาดที่เหมาะสม SE2 ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด SE3 มีการบริหารจัดการที่ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น SE4 มีการบริหารจัดการที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร SE5 ใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม SE6 มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ SE7 ไม่โลกจนเกินไปหรือไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก SE8 ชื่อผลิตภัณฑ์ในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค SE9 ชื่อผลิตภัณฑ์ในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบแรงงาน SE10 ชื่อผลิตภัณฑ์ในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ SE11 กระจายความเสี่ยงโดยมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย SE12 มีการบริหารความเสี่ยงต่ำ SE13 เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น นำเข้าจากข้างนอกเท่าที่จำเป็นและไม่ไกลจากแหล่งผลิต SE14 มีการจัดการความรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี และ SE15 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของกลุ่ม/สหกรณ์



รูปที่ 5.4 จำนวนกลุ่มที่มีคะแนนประเมินมากกว่าคะแนนเฉลี่ยรายองค์ประกอบ

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

หมายเหตุ: SE1 ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการและมีขนาดที่เหมาะสม SE2 ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด SE3 มีการบริหารจัดการที่ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น SE4 มีการบริหารจัดการที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร SE5 ใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม SE6 มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ SE7 ไม่โลภจนเกินไปหรือไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก SE8 ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค SE9 ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบแรงงาน SE10 ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ SE11 กระจายความเสี่ยงโดยมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย SE12 มีการบริหารความเสี่ยงต่ำ SE13 เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น นำเข้าจากข้างนอกเท่าที่จำเป็นและไม่ไกลจากแหล่งผลิต SE14 มีการจัดการความรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี และ SE15 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของกลุ่ม/สหกรณ์

เมื่อแบ่งคะแนนประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละองค์ประกอบเป็น 3 ช่วงด้วยกัน คือ “ดีมาก – ดี” “ปานกลาง” และ “พอใช้ – ต้องปรับปรุง” โดยใช้คะแนนช่วง “ปานกลาง” เป็นฐานเพื่อเปรียบเทียบระดับความสามารถในการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือการเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 19 กลุ่ม

กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนองค์ประกอบที่ได้คะแนนในช่วง “ดีมาก – ดี” สูงเป็น 5 อันดับแรก ได้แก่ (1) กลุ่มต้นผึ้ง โดยมีจำนวนองค์ประกอบที่ได้คะแนนในช่วงนี้สูงถึง 25 องค์ประกอบ เว้น องค์ประกอบในเกณฑ์ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงคือ การจัดการความรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้าง ภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง” (2) สหกรณ์โคนมไชยปราการ มีจำนวน 20 องค์ประกอบ ที่เหลืออยู่ในช่วง “ปานกลาง” 5 องค์ประกอบ และ “พอใช้ – ต้องปรับปรุง” 1 องค์ประกอบ คือองค์ประกอบในเกณฑ์การพัฒนาที่ยั่งยืน คือการพัฒนาทุนทางกายภาพ (3) ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไทลื้อบ้านเฮี้ย มีคะแนนในช่วงนี้ 19 องค์ประกอบ ที่เหลือเป็นมีคะแนนในช่วง “ปานกลาง” 5 องค์ประกอบ และ “พอใช้ – ต้องปรับปรุง” 2 องค์ประกอบซึ่งได้แก่องค์ประกอบในเกณฑ์ ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง คือการเน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น นำเข้าจากข้างนอกเท่าที่จำเป็น และไม่ไกลจากแหล่งผลิต และเกณฑ์การพัฒนาที่ยั่งยืนคือการพัฒนาทุนทางกายภาพ ลำดับถัดมา (4) กลุ่มกระดาศาบ้านดงป่าซาง มีจำนวน 17 องค์ประกอบเท่ากับ (5) กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก แต่ กลุ่มแม่บ้านพัฒนาหัตถกรรมบ้านดงป่าซางมีคะแนนในช่วง “พอใช้ – ต้องปรับปรุง” เพียง องค์ประกอบเดียวคือการเน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น นำเข้าจากข้างนอกเท่าที่จำเป็นและไม่ ไกลจากแหล่งผลิต แต่กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอกมีคะแนนในช่วง “พอใช้ – ต้องปรับปรุง” 2 องค์ประกอบ คือองค์ประกอบในเกณฑ์ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง: ซื่อสัตย์สุจริตไม่เอาเปรียบ แรงงาน และองค์ประกอบในเกณฑ์การบริหารจัดการที่ดี คือการบริหารสวัสดิการชุมชน

และเมื่อพิจารณาในทางกลับกัน เพื่อทราบถึงกลุ่มตัวอย่างที่ยังต้องปรับปรุงเพื่อให้มีการ บริหารจัดการที่ดีตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง โดยพิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนองค์ประกอบที่ ได้คะแนนในช่วง “พอใช้ – ต้องปรับปรุง” มากที่สุด ซึ่ง 4 อันดับแรก (ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในระบบ ผลิตพืชทั้งหมด) เป็นดังนี้ อันดับแรก (1) กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง โดยมีคะแนนในช่วงนี้ มากถึง 21 องค์ประกอบด้วยกัน แต่ยังมีคะแนนอยู่ในระดับ “ดีมาก” ถึง 2 องค์ประกอบ ได้แก่องค์ประกอบใน เกณฑ์ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงคือ การใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการและมีขนาดที่เหมาะสม และมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องความสามารถในการบริหารจัดการ ถัดมา (2) กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง และ (3) กลุ่มส้มสีทอง มีคะแนนในช่วง “พอใช้ – ต้องปรับปรุง” 17 องค์ประกอบเท่ากัน และ (4)

กลุ่มชาวบ้านใหม่ราษฎรบำรุง มีคะแนนในช่วงนี้ 15 องค์กรประกอบ แต่ทั้งสามกลุ่มก็มีคะแนนที่มีอยู่ในช่วง “ดีมาก – ดี” อยู่ 3-4 กลุ่มด้วยเช่นกัน

จากข้างต้น แสดงให้เห็นชัดเจนว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการบริหารจัดการตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่ำคือกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตพืช โดยเฉพาะส้มซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนในช่วง “พอใช้ – ต้องปรับปรุง” มากสุดเป็น 3 อันดับแรก

เมื่อนำระดับการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างมาพิจารณาการกระจายตัว พบว่าเป็น ไปในทำนองเดียวกันกับการพิจารณาโดยใช้คะแนนเฉลี่ยองค์กรประกอบเป็นฐานจากตารางที่ 5.54 โดยให้กลุ่มที่มีคะแนนประเมินที่ดีการปฏิบัติในระดับ “ดีมาก” เป็นสีฟ้า ระดับ “ดี” เป็นสีเขียว ระดับ “ปานกลาง” เป็นสีเหลือง ระดับ “พอใช้” เป็นสีแดง และระดับ “ต้องปรับปรุง” เป็น สีม่วง

ตารางที่ 5.54 ระดับการปฏิบัติตามคะแนนประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | องค์กร | ตลาด | การเงิน | การผลิต | จ้างงาน | จัดหาวัตถุดิบ | สวัสดิการชุมชน | SE1 | SE2 | SE3 | SE4 | SE5 | SE6 | SE7 | SE8 | SE9 | SE10 | SE11 | SE12 | SE13 | SE14 | SE15 | ชุมชน | คุณภาพภาพ | ชุมชนสังคม | สิ่งแวดล้อม | |
|--------------------------|------------------------------|---------|--------------|--------------|--------------|--------------|---------------|----------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|---------|--------------|---------|--------------|---------|--------------|---------|--------------|--------------|--------------|---------|--------------|------------|-------------|---------|
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | พอใช้ | พอใช้ | ปานกลาง | พอใช้ | ปานกลาง | ต้องปรับปรุง | ดี | ต้องปรับปรุง | ปานกลาง | พอใช้ | ปานกลาง | ต้องปรับปรุง | ดี | ดี | |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | ดี | ดีมาก | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | ดีมาก | ต้องปรับปรุง | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | ปานกลาง | ต้องปรับปรุง | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | ปานกลาง | ดี | ดี | | |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | ปานกลาง | พอใช้ | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | ปานกลาง | ปานกลาง | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | ดี | ปานกลาง | ต้องปรับปรุง | พอใช้ | พอใช้ | ปานกลาง | ต้องปรับปรุง | ดี | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | พอใช้ | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | ดี | ดี | |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | ดี | พอใช้ | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | พอใช้ | ดี | ดีมาก | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | ดี | ดี | ปานกลาง | ดีมาก | พอใช้ | ดีมาก | ปานกลาง | ดี | ปานกลาง | พอใช้ | ปานกลาง | ดี | ต้องปรับปรุง | ปานกลาง | พอใช้ | |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | พอใช้ | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | ต้องปรับปรุง | ดี | ดี | พอใช้ | พอใช้ | ดีมาก | ดี | พอใช้ | ปานกลาง | ปานกลาง | ดีมาก | ปานกลาง | ดี | ปานกลาง | พอใช้ | ปานกลาง | ปานกลาง | ต้องปรับปรุง | ดี | พอใช้ | |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอดอยเต่า | ปานกลาง | พอใช้ | ดี | ปานกลาง | ต้องปรับปรุง | ปานกลาง | พอใช้ | ดี | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | พอใช้ | ดี | ปานกลาง | พอใช้ | ปานกลาง | ต้องปรับปรุง | ดีมาก | ดี | ปานกลาง | พอใช้ | พอใช้ | ปานกลาง | พอใช้ | พอใช้ | ดีมาก | พอใช้ | |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | พอใช้ | ปานกลาง | ปานกลาง | ดี | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | พอใช้ | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | ดี | ดีมาก | ต้องปรับปรุง | พอใช้ | ปานกลาง | ต้องปรับปรุง | ดีมาก | ปานกลาง | |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | ปานกลาง | พอใช้ | ปานกลาง | ปานกลาง | ต้องปรับปรุง | ปานกลาง | พอใช้ | ดี | ปานกลาง | พอใช้ | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | ดี | พอใช้ | พอใช้ | พอใช้ | ดีมาก | ปานกลาง | พอใช้ | ปานกลาง | ปานกลาง | ต้องปรับปรุง | ปานกลาง | ดี | |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | พอใช้ | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | พอใช้ | พอใช้ | พอใช้ | ดี | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | ปานกลาง | พอใช้ | |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | ดี | ดี | ดี | ปานกลาง | ดี | ดี | ดี | ดีมาก | ดีมาก | ดี | ดีมาก | ดี | ดี | ปานกลาง | ดีมาก | ดี | ดีมาก | ปานกลาง | ดี | ดีมาก | ดี | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | ดี | ดี | |
| โคนม | สหกรณ์โคนมเม่วง | ดี | ปานกลาง | ดี | ปานกลาง | ปานกลาง | ดี | พอใช้ | ดี | ปานกลาง | ปานกลาง | ดี | ดี | ดีมาก | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | ดีมาก | พอใช้ | ดี | ดีมาก | ดี | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | ดี | ดี | ปานกลาง | พอใช้ | ปานกลาง | ดี | ปานกลาง | ดี | ดี | ปานกลาง | ดี | ดี | ดี | ปานกลาง | ดีมาก | พอใช้ | ดีมาก | พอใช้ | พอใช้ | ดีมาก | ดี | พอใช้ | ปานกลาง | พอใช้ | ดี | พอใช้ | |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางคำ | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | ปานกลาง | ปานกลาง | ต้องปรับปรุง | ต้องปรับปรุง | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | ดีมาก | พอใช้ | ปานกลาง | ต้องปรับปรุง | พอใช้ | ปานกลาง | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | ปานกลาง | พอใช้ | |
| หัตถกรรม | กลุ่มบ้านดงป่าซาง | ดีมาก | ปานกลาง | ปานกลาง | ดี | ดี | ปานกลาง | ดี | ดี | ดี | ดี | ปานกลาง | ดี | ดีมาก | ดีมาก | ดีมาก | ปานกลาง | ดีมาก | ดี | ปานกลาง | พอใช้ | ปานกลาง | ดี | ปานกลาง | ดี | ดีมาก | ดี | |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | ดี | ดี | ดี | ดี | ปานกลาง | ดี | ปานกลาง | ปานกลาง | ดี | ดี | ดี | ดี | ดี | ดี | ดี | ดี | ดี | ดี | ดี | พอใช้ | ดี | ดี | ปานกลาง | พอใช้ | ดี | ปานกลาง | |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟบ้านกอก | ดีมาก | ดี | ดี | ปานกลาง | ปานกลาง | ดี | พอใช้ | ดี | ดี | ปานกลาง | ดี | ดี | ดี | ดี | ดีมาก | พอใช้ | ดีมาก | ดี | ดี | ดี | ดี | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | ดี | ปานกลาง | |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | ดี | ดี | ดี | ดี | ดี | ดี | ดีมาก | ดีมาก | ดี | ดี | ดี | ดี | ดี | ดีมาก | ดีมาก | ดี | ดีมาก | ดี | ดี | ดี | ดี | ปานกลาง | ดี | ดี | ดี | ดี | |
| อาหาร | ข้าวแต่น้ำอำพัน | ปานกลาง | พอใช้ | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | ปานกลาง | ดี | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | ดีมาก | ดี | ปานกลาง | พอใช้ | พอใช้ | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | ดี | พอใช้ | |
| อาหาร | ข้าวแต่น้ำเกาะคา | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | ดี | พอใช้ | พอใช้ | ดีมาก | ดี | ปานกลาง | ต้องปรับปรุง | ดี | ดี | ดีมาก | ดี | ดี | ดี | ดีมาก | ดี | พอใช้ | ต้องปรับปรุง | ปานกลาง | ปานกลาง | ดี | พอใช้ | ดีมาก | พอใช้ |
| คะแนนเฉลี่ยค่าองค์ประกอบ | | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | ปานกลาง | พอใช้ | ดี | ปานกลาง | พอใช้ | ปานกลาง | ปานกลาง | ดี | ปานกลาง | ดี | พอใช้ | ดี | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | ปานกลาง | พอใช้ | ดี | ปานกลาง |

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

หมายเหตุ: SE1 ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการและมีขนาดที่เหมาะสม SE2 ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด SE3 มีการบริหารจัดการที่ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น SE4 มีการบริหารจัดการที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร SE5 ใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม SE6 มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ SE7 ไม่โลกจนเกินไปหรือไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก SE8 ข้อสคัญสุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค SE9 ข้อสคัญสุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบแรงงาน SE10 ข้อสคัญสุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ SE11 กระจายความเสี่ยงโดยมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย SE12 มีการบริหารความเสี่ยงต่ำ SE13 เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น นำเข้าจากข้างนอกเท่าที่จำเป็น และไม่ไกลจากแหล่งผลิต SE14 มีการจัดการความรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี และ SE15 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของกลุ่ม/สหกรณ์

5.5 การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practice)

เมื่อพิจารณาเฉพาะคะแนนระดับดีมากของทุกองค์ประกอบ เพื่อหาตัวอย่างของการปฏิบัติที่เป็นเลิศจากกลุ่มตัวอย่างที่มี ผลเป็นดังนี้

องค์ประกอบที่กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนสูงในระดับ “ดีมาก” มี 12 องค์ประกอบด้วยกัน แยกเป็นองค์ประกอบในเกณฑ์การบริหารจัดการที่ดี 1 องค์ประกอบ เกณฑ์ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง 10 องค์ประกอบ และเกณฑ์การพัฒนาที่ยั่งยืน 1 องค์ประกอบ (ตารางที่ 5.55) ซึ่ง ได้แก่

- (1) การบริหารจัดการองค์กร
- (2) ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการ และมีขนาดที่เหมาะสม
- (3) ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด
- (4) มีการบริหารจัดการที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร
- (5) ใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม
- (6) มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ
- (7) ไม่โลภจนเกินไป หรือไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก
- (8) ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค
- (9) ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ
- (10) มีการบริหารความเสี่ยงต่ำ
- (11) เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น นำเข้าจากข้างนอกเท่าที่จำเป็นและไม่ไกลจากแหล่งผลิต
- (12) มีการพัฒนาทุนทางสังคม

กลุ่มตัวอย่างที่มีการปฏิบัติในระดับ “ดีมาก” มากที่สุดได้แก่ สหกรณ์โคนมไชยปราการ และกลุ่มกระดาศสาบ้านดงป่าซาง กลุ่มละ 6 องค์ประกอบ รองลงมาได้แก่กลุ่มต้นผึ้ง 5 องค์ประกอบ และข้าวแต่นเกาะคา 4 องค์ประกอบ

ตารางที่ 5.55 องค์ประกอบที่กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนระดับ “ดีมาก” จำแนกรายกลุ่มตัวอย่าง

| ระบบการผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | องค์กร | SE1 | SE2 | SE4 | SE5 | SE6 | SE7 | SE8 | SE10 | SE12 | SE13 | ทุนทางสังคม | รวมองค์ประกอบ |
|-------------|------------------------------|--------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|------|------|------|-------------|---------------|
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | | | | | | ✓ | | | | | | | - |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | | ✓ | | | | ✓ | | | | | | | 2 |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | | | | | | | | | | | | | - |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | | ✓ | | | | | | ✓ | ✓ | | | | 3 |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | | | | | ✓ | | | | ✓ | | | | 2 |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | | | | | | | | | ✓ | | | ✓ | 2 |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | | | | | | | | | | | ✓ | ✓ | 2 |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | | | | | | | | | | ✓ | | | 1 |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | | | | | | | | | | | | | - |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | | ✓ | ✓ | ✓ | | | | ✓ | ✓ | | ✓ | | 6 |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | | | | | | ✓ | | | ✓ | | ✓ | | 3 |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | | | | | | | | ✓ | ✓ | | ✓ | | 1 |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางค่า | | | | | | | | | ✓ | | | | 6 |
| หัตถกรรม | กลุ่มบ้านดงป่าซาง | ✓ | | | | | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | | | ✓ | 1 |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเฮี้ย | | | | | | | | | ✓ | | | | 3 |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟเงินบ้านกอก | ✓ | | | | | | | ✓ | ✓ | | | | 3 |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | | ✓ | ✓ | | | | ✓ | ✓ | ✓ | | | | 5 |
| อาหาร | ข้าวแต่น้ำอำพัน | | | | | | | | | ✓ | | | | 1 |
| อาหาร | ข้าวแต่น้ำเกาะคา | | ✓ | | | | ✓ | | | ✓ | | | ✓ | 4 |

ที่มา: จากการวิเคราะห์

หมายเหตุ: SE1 ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการและมีขนาดที่เหมาะสม SE2 ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด SE4 มีการบริหารจัดการที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร SE5 ใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม SE6 มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ SE7 ไม่โลภจนเกินไปหรือไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก SE8 ชื่อผลิตภัณฑ์ในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค SE10 ชื่อผลิตภัณฑ์ในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ SE12 มีการบริหารความเสี่ยงต่ำ SE13 เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น นำเข้าจากข้างนอกเท่าที่จำเป็นและไม่ไกลจากแหล่งผลิต

และองค์ประกอบที่กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนในระดับ “ต้องปรับปรุง” มี 18 องค์ประกอบด้วยกัน เป็นแบ่งองค์ประกอบในเกณฑ์การบริหารจัดการที่ดี 6 องค์ประกอบ เกณฑ์ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง 11 องค์ประกอบ และเกณฑ์การพัฒนาที่ยั่งยืน 1 องค์ประกอบ (ตารางที่ 5.56) ดังนี้

- (1) การบริหารจัดการการตลาด
- (2) การบริหารจัดการการเงิน
- (3) การบริหารการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และเทคนิคการผลิต
- (4) การบริหารการจ้างงาน
- (5) การบริหารวัตถุดิบ
- (6) การบริหารสวัสดิการชุมชน
- (7) ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการ และมีขนาดที่เหมาะสม
- (8) ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด
- (9) มีการบริหารจัดการที่ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น
- (10) มีการบริหารจัดการที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร
- (11) ใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม
- (12) ไม่โลภจนเกินไป หรือไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก
- (13) ซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบแรงงาน
- (14) กระจายความเสี่ยงโดยมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดได้
- (15) เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น นำเข้าจากข้างนอกเท่าที่จำเป็นและไม่ไกลจากแหล่งผลิต
- (16) มีการจัดการความรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
- (17) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของกลุ่ม/สหกรณ์
- (18) มีการพัฒนาทุนทางวัตถุหรือทุนกายภาพ

ตารางที่ 5.56 องค์ประกอบที่กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนระดับ “ต้องปรับปรุง” จำแนกรายกลุ่มตัวอย่าง

| ระบบการ ผลิต | กลุ่ม/สหกรณ์ | ตลาด | การเงิน | การ ผลิต | จ้าง งาน | จัดหา วัตถุดิบ | สวัสดิการ ชุมชน | SE1 | SE2 | SE3 | SE4 | SE5 | SE7 | SE9 | SE11 | SE13 | SE14 | SE15 | ทุนทาง กายภาพ | รวม องค์ประกอบ |
|-----------------|------------------------------|------|---------|-------------|-------------|-------------------|--------------------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|------|------|------|------|------------------|-------------------|
| ส้ม | กลุ่มส้มศรีเมืองฝาง | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | | | X | X | | | X | 12 |
| ส้ม | กลุ่มส้มบ้านสันมะม่วง | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | 16 |
| ส้ม | กลุ่มส้มสีทอง | X | | | | X | X | | | X | X | | X | | X | X | X | | X | 10 |
| ข้าว | กลุ่มข้าวบ้านใหม่ราษฎร์บำรุง | X | X | | X | | | X | | | | | | X | X | | X | | X | 8 |
| ข้าว | กลุ่มข้าวห้วยทราย | | | | X | | | | | | | | | | | | | | X | 4 |
| ข้าว | สหกรณ์มันฝรั่ง | | | | | | | | | | | | | | | X | | | X | 2 |
| โคนม | สหกรณ์โคนมไชยปราการ | | | | | | | | | | | | | | | | | | | - |
| โคนม | สหกรณ์โคนมแม่วาง | | | | | | | | | | | | | | | | | | | - |
| โคนม | สหกรณ์โคนมบ้านโฮ้ง | | | | | | | | | | | | | | | | | | | - |
| อาหาร | ข้าวแต๋นอำพัน | | | | | | | | | | X | | | | | | | | | 1 |
| อาหาร | ข้าวแต๋นเกาะคา | | | | | | | | | | X | | | | | X | | | | 2 |
| อาหาร | กลุ่มมะไฟจินบ้านกอก | | | | | | | | | | | | | | | | | | | - |
| อาหาร | กลุ่มต้นผึ้ง | | | | | | | | | | | | | | | | | | | - |
| หัตถกรรม | กลุ่มผ้าปักชาวเขาปางค่า | | | | | | X | | X | X | | | | | | X | | | X | 5 |
| หัตถกรรม | กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง | | | | | | | | | | | | | | | | | | | - |
| หัตถกรรม | กลุ่มทอผ้าบ้านเข็ญ | | | | | | | | | | | | | | | | | | | - |
| ลำไย | กลุ่มลำไยบ้านแคว | X | | | | | X | | | | | | | | | | | | X | 3 |
| ลำไย | สหกรณ์ลำไยคอยเต่า | | | | X | | | | X | | | | | X | | | | | | 3 |
| ลำไย | กลุ่มลำไยหนองโป่ง | | | | | | | | | | | | | | | | | | X | 1 |

ที่มา: จากการวิเคราะห์

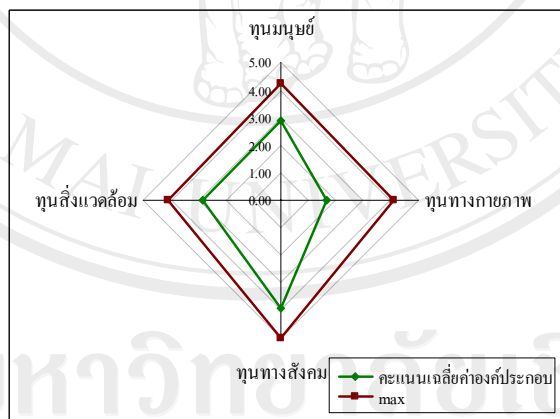
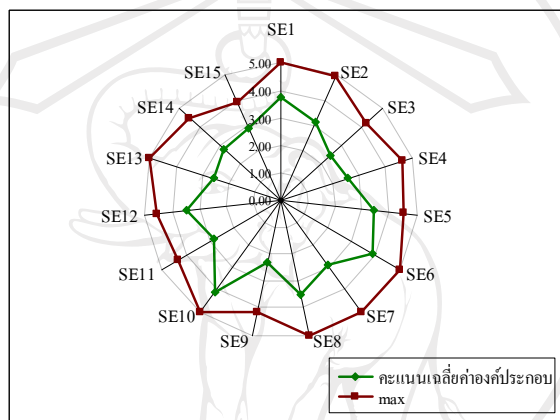
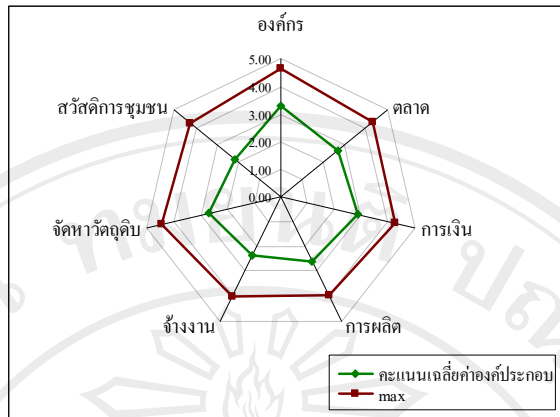
SE1 ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการและมีขนาดที่เหมาะสม SE2 ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด SE3 มีการบริหารจัดการที่ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น SE4 มีการบริหารจัดการที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร SE5 ใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม SE7 ไม่โลกจนเกินไปหรือไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก SE9 ชื่อผลิตภัณฑ์ในการประกอบการไม่เอาเปรียบแรงงาน SE11 กระจายความเสี่ยงโดยมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย SE 13 เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น นำเข้าจากข้างนอกเท่าที่จำเป็นและไม่ไกลจากแหล่งผลิต SE14 มีการจัดการความรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี และ SE15 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของกลุ่ม/สหกรณ์

โดยเฉพาะองค์ประกอบการพัฒนาทุนทางกายภาพ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนในระดับ “ต้องปรับปรุง” มากที่สุด คือ 9 กลุ่ม รองลงมาได้แก่ องค์ประกอบการบริหารจัดการที่ค้ำประกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร และองค์ประกอบการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น นำเข้าจากข้างนอกเท่าที่จำเป็นและไม่ไกลจากแหล่งผลิต 6 กลุ่มเท่ากัน โดยส่วนใหญ่มีการกระจุกตัวของคะแนนในกลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตส้ม และระบบการผลิตข้าว

กลุ่มตัวอย่างในระบบการผลิตที่ไม่มีคะแนนในช่วง “ต้องปรับปรุง” แม้แต่องค์ประกอบเดียว ได้แก่กลุ่มตัวอย่างในระบบโคนมทั้งหมด และระบบวิสาหกิจชุมชนอีก 4 กลุ่ม คือกลุ่มต้นผึ้ง กลุ่มแปรรูปอาหารบ้านกอก กลุ่มกระชายสาบ้านดงป่าซาง และกลุ่มทอผ้าบ้านเขี้ยว

เมื่อพิจารณาคะแนนประเมินสูงสุดของแต่ละองค์ประกอบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบนั้นๆ แยกตามเกณฑ์ 3 ด้าน พอสรุปได้ดังนี้ (รูปที่ 5.5)

- (1) กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยมีคะแนนอ่อนในด้านการบริหารการจ้างงาน การบริหารสวัสดิการชุมชนมีการบริหารจัดการที่ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบแรงงาน และการพัฒนาทุนทางกายภาพ
- (2) กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยไม่มีคะแนนสูงถึงระดับ “ดีมาก” เลยจาก 26 องค์ประกอบ แต่ค่อนข้างเข้มแข็งในด้านชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ การพัฒนาทุนทางสังคม การใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการและมีขนาดที่เหมาะสม มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอาเปรียบผู้บริโภค และการใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม
- (3) เกณฑ์กระบวนการบริหารจัดการที่ดีมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมต่ำกว่าอีก 2 เกณฑ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่ม/สหกรณ์ยังคงต้องการการเติมเต็มในด้านการบริหารจัดการทั้งแนวทางการปฏิบัติและปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงานอยู่อีกมาก



รูปที่ 5.5 คะแนนประเมินเฉลี่ยและคะแนนประเมินสูงสุดของแต่ละเกณฑ์

หมายเหตุ: SE1 ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการและมีขนาดที่เหมาะสม SE2 ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด SE3 มีการบริหารจัดการที่ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น SE4 มีการบริหารจัดการที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร SE5 ใช้กระบวนการ/เทคนิคการผลิตระหว่างแรงงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม SE6 มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ SE7 ไม่โลกจนเกินไปหรือไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก SE8 ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค SE9 ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบแรงงาน SE10 ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้นำยวตูดุติ SE11 กระจายความเสี่ยงโดยมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย SE12 มีการบริหารความเสี่ยงต่ำ SE 13 เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น นำเข้าจากข้างนอกเท่าที่จำเป็นและไม่ไกลจากแหล่งผลิต SE14 มีการจัดการความรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี และ SE15 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของกลุ่ม/สาหรณ์